UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

9 päivänä joulukuuta 2015 *

Valtiontuet — Kaivosala — Tuki, jonka Kreikan viranomaiset ovat myöntäneet Ellinikos Chrysos -kaivosyritykselle — Sopimus kaivoksen myynnistä markkina-arvoa pienempään hintaan ja kaivoksen toiminnan vapauttaminen veroista — Päätös, jossa tukitoimenpiteet todetaan lainvastaisiksi ja määrätään niitä vastaavat rahamäärät perittäviksi takaisin — Edun käsite — Yksityinen sijoittaja -arviointiperuste

Asioissa T-233/11 ja T-262/11,

Helleenien tasavalta, asiamiehinään P. Mylonopoulos, V. Asimakopoulos, G. Kanellopoulos ja A. Iosifidou,

kantajana asiassa T-233/11,

Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou, kotipaikka Kifissia (Kreikka), edustajinaan aluksi asianajajat K. Adamantopoulos, E. Petritsi, E. Trova ja P. Skouris, sittemmin asianajajat Adamantopoulos, Trova, Skouris ja E. Roussou,

kantajana asiassa T-262/11,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään É. Gippini Fournier ja D. Triantafyllou,

vastaajana,

joissa vaaditaan kumoamaan valtiontuesta C 48/08 (ex NN 61/08), jonka Kreikka oli myöntänyt yritykselle Ellinikos Hrisos AE, 23.2.2011 tehty komission päätös 2011/452/EU (EUVL L 193, s. 27),

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Prek sekä tuomarit I. Labucka ja V. Kreuschitz (esittelevä tuomari),

kirjaaja: hallintovirkamies S. Spyropoulos,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.1.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikielet: kreikka ja englanti.

tuomion

Asian tausta

1. *Asiaa koskevat tosiseikat*

1 Kassandran kaivokset (Kreikka) sijaitsevat Chalkidikin piirissä (Kreikka), joka kuuluu Kreikan niemimaan pohjoisosassa sijaitsevaan Keski-Makedonian hallintoalueeseen (Kreikka), ja näihin kaivoksiin kuuluu Olympiasin kaivoskiinteistö (Kreikka), joka on lyijy-, sinkki- ja kultakaivos, ja Stratonin kaivoskiinteistö (Kreikka), jossa on lyijy- ja sinkkikaivokset, sekä Skouriesin kaivoskiinteistö (Kreikka), joka on kupari- ja kultaesiintymä.

2 Stratonin kaivoskiinteistöllä ei ole ollut toimintaa sen jälkeen, kun Symvoulio tis Epikrateias (Kreikan ylin hallintotuomioistuin) oli 6.12.2002 (tuomio nro 3615/2002) kumonnut tämän kaivoskiinteistön laajentamishankkeeseen myönnetyt luvat menettelyvirheiden vuoksi ja erityisesti siksi, ettei päätös ollut viiden toimivaltaisen ministerin (kehitysministeri, ympäristöministeri, maatalousministeri, kulttuuriministeri, terveysministeri) yhteisesti tekemä. Kyseisen tuomion täytäntöön panemiseksi kehitysministeri antoi kaksi päätöstä, joista ensimmäisellä kiellettiin kaikki louhinta Stratonissa ja jälkimmäisellä määrättiin lisää suojatoimia.

3 Kehitysministeri myönsi 18.2.2003 uuden kaivosluvan toiminnan harjoittamiseen Stratonin kaivoskiinteistöllä ja peruutti 7. ja 29.1.2003 päättämänsä aikaisemmat toimet. Kaikkien Kassandran kaivosten toiminta on kuitenkin ollut keskeytyneenä koko vuoden 2003 ajan.

4 Kassandran kaivokset kuuluivat eräälle kreikkalaiselle yhtiölle vuodesta 1927 lähtien aina siihen saakka, kun ne myytiin tarjouskilpailun perusteella TVX Hellas AE:lle, joka on TVX Gold Inc:n määräysvallassa, ja tämä on puolestaan kanadalainen yhtiö, joka oli kesäkuussa 2002 sulautunut kanadalaiseen konserniin, jonka emoyhtiö on Kinross Gold Corp. (jäljempänä Kinross-konserni).

5 Jo tehtyjen investointien vuoksi sekä ympäristön kunnostamisesta edellä 2 ja 3 kohdassa mainituissa hallintoviranomaisten ja tuomioistuinten ratkaisuissa vaaditulla tavalla johtuneiden menojen vuoksi TVX Hellasille aiheutui huomattavia tappioita. Kinross-konserni päätti sen vuoksi lakkauttaa tytäryhtiönsä toiminnan Kassandran kaivoksissa tammikuusta 2003 lähtien ja vetäytyä Kreikan markkinoilta.

6 Lakkauttaakseen lopullisesti toimintansa Kreikassa Kinross-konserni ryhtyi Kreikan valtion kanssa neuvotteluihin, jotka johtivat osapuolten välillä 12.12.2003 tehtyyn sopimukseen, joka vahvistettiin Kreikan lain nro 3220/2004 51 §:llä (jäljempänä osapuolten välinen sopimus).

7 Osapuolten välisellä sopimuksella Helleenien tasavalta hankki omistukseensa TVX Hellasin omaisuuserät sellaisina kuin ne mainittiin kyseisen sopimuksen II osassa ja maksoi TVX Hellasille 11 miljoonan euron rahakorvauksen.

8 Samana päivänä Helleenien tasavalta allekirjoitti sopimuksen, jolla kyseiset omaisuuserät myytiin Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou -nimiselle yhtiölle (jäljempänä Ellinikos Chrysos), joka oli perustettu kyseisten omaisuuserien vastaanottamista varten ja jonka merkittävin sijoittaja oli European Goldfields Ltd, joka on kanadalainen yhtiö, joka toimii Balkanilla kaivoskiinteistöjen kaupan, malminetsinnän ja kehittämisen aloilla. Tämä sopimus vahvistettiin Kreikan lain nro 3220/2004 52 §:llä (jäljempänä riidanalainen sopimus).

2. *Merkitykselliset sopimusmääräykset*

9 Kreikan lain nro 3220/2004 51 §:llä vahvistetaan osapuolten välinen sopimus ja täsmennetään, että kyseisen sopimuksen osapuolet ovat hyväksyneet sen sisällön välttääkseen tuomioistuimissa ja välimiesmenettelyissä useiden vuosien ajan jatkuvat oikeusriidat, joista aiheutuisi erittäin suuria kustannuksia ja joiden lopputulos olisi epävarma. Tämä sopimus tyydyttää molemminpuolisesti, kokonaan ja täydellisesti sekä Kreikan valtion että TVX Hellasin ja TVX Goldin keskinäiset vaatimukset ja saatavat.

10 Osapuolten välisen sopimuksen nojalla Kreikan valtio hankkii TVX Hellasin kaikki omaisuuserät ja sitoutuu yhtäältä maksamaan TVX Hellasille kohtuullisena rahakorvauksena 11 miljoonaa euroa ja toisaalta poistamaan kaikki kyseiseen yhtiöön ja sen hallintoelinten jäseniin kohdistuvat hallinnolliset ja rikosoikeudelliset seuraamukset ja muut velvoitteet ympäristönsuojelua koskevasta lainsäädännöstä yleisesti johtuvien velvoitteiden mahdollisten laiminlyöntien, joiden katsotaan vanhentuneen, johdosta. Lisäksi osapuolten välisen sopimuksen mukaan kyseisten varojen siirto toteutuu tämän sopimuksen vahvistamista koskevan lain julkaisemisella Helleenien tasavallan virallisessa lehdessä, eikä asiaa koskevien säännösten mukaisia kirjaamis- ja rekisteröintitoimia vaadita.

11 Kreikan lain nro 3220/2004 52 §:llä vahvistetaan riidanalainen sopimus, jolla Kreikan valtio luovutti Ellinikos Chrysos -yhtiölle kaikki ne omaisuuserät, jotka TVX Hellas oli luovuttanut sille osapuolten välisen sopimuksen nojalla.

12 Riidanalaisen sopimuksen 1 artiklan mukaan Kreikan valtio myy, siirtää ja luovuttaa Ellinikos Chrysosille ”sellaisinaan” TVX Hellasin omaisuuserät, jotka se oli hankkinut osapuolten välisen sopimuksen nojalla. Kyseisessä artiklassa luetellaan sitten kaikki omaisuuserät ja määrätään muun muassa, että Kreikan valtio luovuttaa ostajalle myös kaikki tämän sopimuksen liitteessä IV luetellut voimassa olevat hallinnolliset ja muut toimiluvat ja hyväksynnät, joita ei ole kumottu tai keskeytetty tuomioistuimen päätöksellä, ja niiden voimassaolo jatkuu ostajan nimissä ja hyväksi.

13 Riidanalaisen sopimuksen 1.3 artiklassa määrätään, ettei Ellinikos Chrysos ole millään tavoin vastuussa ympäristöön tai kolmansiin osapuoliin kohdistuvista vahingoista, jotka ovat aiheutuneet tai joihin johtanut seikka on tapahtunut ennen tämän sopimuksen vahvistamista koskevan lain julkaisemista.

14 Riidanalaisen sopimuksen 2 artiklan mukaan ”tällä sopimuksella myytävien TVX Hellasille kuuluneiden kaikkien omaisuuserien myyntihinta on 11 miljoonaa euroa ja tämä hinta on maksettava – viiden työpäivän kuluessa tämän sopimuksen vahvistamista koskevan lain julkaisemisesta virallisessa lehdessä – suoraan TVX Hellasille sen saatavan suoritukseksi, joka TVX Hellasilla on Kreikan valtiolta osapuolten välisen sopimuksen nojalla”.

15 Riidanalaisen sopimuksen 1.3 artiklaan perustuvien sitoumusten lisäksi kyseisen sopimuksen 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Ostajan ja Kreikan valtion velvollisuudet”, määritellään osapuolten keskinäiset sitoumukset. Tämän sopimuksen 3.1 artiklan mukaan ostaja sitoutuu

”a) toteuttamaan kaikki ympäristön suojelemiseksi ja ylläpitoa varten tarvittavat toimet ja menettelyt – – tarpeellisten lupien ja hyväksyntöjen myöntämistä varten vahvistetun – 3.3 artiklassa tarkoitetun – määräajan päättymiseen asti

b) aloittamaan kaikissa kaivoksissa ja kaivosten osissa, joiden toimilupia ja niihin liittyviä hyväksyntöjä ei ole kumottu tai keskeytetty tuomioistuimen päätöksellä, kaikki valmistelutoimet sen mahdollistamiseksi, että tuotanto niissä voidaan käynnistää kohtuullisessa ajassa, joka on enintään kolme kuukautta. Tässä tarkoitetun Kassandran kaivosten toiminnan uudelleen käynnistämisen yhteydessä ostaja ottaa palvelukseensa asianomaisena ajankohtana tarvittavan henkilökunnan, johon kuuluu Kassandran kaivosten entisiä työntekijöitä – –”.

16 Riidanalaisen sopimuksen 3.2 artiklan mukaan ostaja sitoutuu myös ”laatimaan enintään 24 kuukauden kuluessa tämän sopimuksen vahvistamista koskevan lain julkaisemisesta täydellisen investointisuunnitelman Kassandran kaivosten kehittämistä sekä kullanrikastuslaitoksen rakentamista ja toimintaa varten ja oheistamaan suunnitelmaan kaikki asiaa koskevassa lainsäädännössä edellytetyt tutkimukset, jotka ovat tarpeen kaikkien lupien ja niihin liittyvien hyväksyntöjen saamiseksi”.

17 Riidanalaisen sopimuksen 3.3 artiklan mukaan Kreikan valtio sitoutuu ”tutkimaan edellisen kohdan mukaisesti esitetyn investointisuunnitelman kahden kuukauden kuluessa sekä myöntämään kaikki tarvittavat luvat ja hyväksynnät enintään kymmenen kuukauden kuluessa”.

18 Riidanalaisen sopimuksen 3.4 artiklassa määrätään, että ”investointisuunnitelmaa, sellaisena kuin toimivaltaiset viranomaiset ovat sen hyväksyneet, pidetään tämän sopimuksen liitteenä ja siihen erottamattomasti sisältyvänä osana, ja se velvoittaa osapuolia hyväksynnän mukaisesti”.

19 Riidanalaisen sopimuksen 3.5 artiklan mukaisesti ostaja sitoutuu ”hyväksytyn investointisuunnitelman toteuttamiseen käynnistämällä tuotantotoiminnan viimeistään määräajassa, jotka vahvistetaan sille annettavissa hallinnollisissa luvissa ja hyväksynnöissä.”

20 Riidanalaisen sopimuksen 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Osapuolten sopimusvelvoitteiden täyttämättä jättämisen seuraamukset”, määrätään, että jos kumpi tahansa sopimuspuoli jättää täyttämättä sovitut velvoitteet, se on sopimuksen irtisanomisperuste. Jos sopimus irtisanotaan, ostajan on palautettava kaikki omaisuuserät Kreikan valtiolle ja Kreikan valtion on palautettava suoraan ostajalle 11 miljoonan euron kauppahinta ja kohtuullinen vahingonkorvaus. Sopimuksen irtisanomisperusteista yksi on se, että Kreikan valtio muuttaa yksipuolisesti tämän sopimuksen ja investointisuunnitelmalle annettujen lupien ja hyväksyntöjen järjestelmää laissa tai asetuksessa annettavilla säännöksillä tai minkä tahansa luonteisilla hallinnollisilla määräyksillä.

21 Riidanalaisen sopimuksen 5 artiklassa määrätään, että ”ostaja ei ole vastuussa mistään Kassandran kaivosten toimintaan liittyvistä taloudellisista velvoitteista, jotka ovat syntyneet ennen tämän sopimuksen vahvistamista koskevan lain julkaisemista” ja että ”Kreikan valtion ostamien TVX Hellasille kuuluneiden kaikkien omaisuuserien luovutus ostajalle vapautetaan kaikista varainsiirtoveroista”.

22 Kreikan lain nro 3220/2004 53 §:ssä vahvistetaan TVX Hellasin, TVX Goldin, Ellinikos Chrysosin ja Kreikan valtion välillä 22.12.2003 tehty erillinen sopimus luovutushinnan maksamisessa noudatettavasta yksityiskohtaisesta menettelystä, joka on vahvistettu riidanalaisen sopimuksen 2 artiklassa. Viimeksi mainitun sopimuksen 4 artiklassa määrätään, että jollei sopimusta voida vahvistaa lailla 31.1.2004 mennessä, Kreikan valtio sitoutuu palauttamaan Ellinikos Chrysosille ennakon, joka Ellinikos Chrysosin on maksettava TVX Hellasille saman sopimuksen 1 artiklan nojalla.

23 Kreikan lain nro 3220/2004 56 §:n mukaan riidanalainen sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona kyseinen laki julkaistaan Helleenien tasavallan virallisessa lehdessä. Laki on julkaistu virallisessa lehdessä 28.1.2004. Ellinikos Chrysos maksoi 11 miljoonaa euroa 30.1.2004, jolloin sen todettiin täyttäneen kaiken maksuvelvollisuutensa.

3. *Hallinnollinen menettely*

24 Euroopan yhteisöjen komissio vastaanotti 9.7.2007 kantelun, jonka mukaan Helleenien tasavalta oli myöntänyt riidanalaisella sopimuksella kaksi tukitoimenpidettä Ellinikos Chrysosin hyväksi. Kreikan viranomaiset esittivät huomautuksensa kantelusta 5.11.2007 päivätyllä kirjeellä. Sen jälkeen komissio pyysi lisätietoja 7.4. ja 25.6.2008 lähetetyillä kirjeillä, joihin Kreikan viranomaiset vastasivat 13.5. ja 30.7.2008 päivätyillä kirjeillä.

25 Komissio aloitti 10.12.2008 tekemällään päätöksellä kyseisiä toimenpiteitä koskevan muodollisen tutkintamenettelyn SEUT 108 artiklan 2 kohdan mukaisesti ja kehotti asianomaisia osapuolia esittämään huomautuksensa (päätös C(2008) 7853 final; EUVL 2009, C 56, s. 45; jäljempänä tutkinnan aloittamispäätös).

26 Ellinikos Chrysos esitti 10.4.2009 huomautuksensa tutkinnan aloittamispäätöksen johdosta. Ellinikos Chrysos vastasi lisätietoja koskevaan pyyntöön esittämällä lisähuomautuksia 29.7.2009, 15.1.2010 ja 4.5.2010. Lisäksi komission ja Ellinikos Chrysosin välillä järjestettiin kaksi tapaamista 26.6.2009 ja 24.6.2010.

27 Kolme muuta asianomaista osapuolta eli European Goldfields, Kassandran kaivosten ammattiliitot ja Kreikan kaivostoiminnan seurantajärjestö toimitti huomautuksensa. Ellinikos Chrysos lähetti komissiolle vielä 4.1.2011 epävirallisen asiakirjan, jossa se selosti huolenaiheensa komission laatimista tosiseikkojen arvioinnista, niiden tulkinnasta ja arviointimenettelystä.

4. *Riidanalainen päätös*

28 Komissio teki 23.2.2011 päätöksen 2011/452/EU valtiontuesta C 48/08 (ex NN 61/08), jonka Kreikka oli myöntänyt yritykselle Ellinikos Hrisos AE (EUVL L 193, s. 27; jäljempänä riidanalainen päätös), ja päätöksessä kyseinen tuki todettiin sisämarkkinoille soveltumattomaksi (1 artikla) ja määrättiin Helleenien tasavalta perimään se takaisin (2 ja 3 artikla).

29 Riidanalaisen päätöksen päätösosassa määrätään muun muassa seuraavaa:

”1 artikla

15,34 miljoonan euron suuruinen valtiontuki, jonka [Helleenien tasavalta] myönsi [SEUT] 108 artiklan 3 kohdan vastaisesti Ellinikos Hrisos[ille], ei sovellu sisämarkkinoille. – –

2 artikla

1. [Helleenien tasavallan] on perittävä tuensaajalta takaisin 1 artiklassa mainittu tuki.

2. Takaisinperittävään summaan sisällytetään korko alkaen siitä, kun tuki asetettiin tuensaajan käyttöön, tuen takaisinperintään saakka.

– –

3 artikla

1. Edellä 1 artiklassa tarkoitettu tuki on perittävä takaisin välittömästi ja tehokkaasti.

2. [Helleenien tasavallan] on varmistettava tämän päätöksen täytäntöönpano neljän kuukauden kuluessa sen tiedoksi antamisesta.”

30 Riidanalaisessa päätöksessä nämä kaksi tukitoimenpidettä yksilöidään seuraavasti (riidanalaisen päätöksen perustelujen 15–18 kohta):

”II c Toimenpide 1: Myyntihinta markkina-arvoa pienempi

(15) – – Kreikan valtio myi samana päivänä Kassandran kaivokset Ellinikos Hrisos -yritykselle 11 miljoonan euron hintaan arvioimatta etukäteen sen omaisuuserien arvoa ja järjestämättä tarjouskilpailua. Kauppaan sisältyivät:

a) Stratonin, Skouriesin ja Olympiasin kaivokset sekä niihin liittyvät kaivosoikeudet,

b) maa,

c) mineraalivarat sekä

d) kiinteä käyttöomaisuus (kaivu- ja työstökoneet, työläisten asunnot ja teollisuusrakennukset).

Kreikan viranomaisten mukaan toimenpiteen tarkoituksena oli löytää omistaja, joka oli halukas pitämään kaivokset toiminnassa siten, että työpaikat säilyvät ja ympäristöä suojellaan.

– –

II d Toimenpide 2: Vapautus velvollisuudesta maksaa veroja ja alennus oikeuskuluista – –

(18) Komissio on tässä päätöksessä päätellyt, että toimenpiteiden 1 ja 2 osalta tuen kokonaismäärä on 15,34 miljoonaa euroa. – –”

31 Ensimmäisen toimenpiteen osalta ja erityisesti Kassandran kaivosten arvon laskemiseksi komissio tarkasteli jokaisesta niihin kuuluvasta kolmesta kaivoksesta (Stratoni, Olympias ja Skouries) kunkin kaivoksen arvoa myyntihetkellä vallinneiden taloudellisten tekijöiden ja kunkin kaivoksen tuotantokunnon perusteella. Komissio käytti kyseisen arvon arvioimiseksi asiantuntijalausuntoa, jonka eräs kaivosalaan erikoistunut kansainvälinen konsulttiyhtiö oli laatinut European Goldfieldsin toimeksiannosta tämän suunnitellessa kyseiseen yhtiöön sijoittamansa pääoman lisäystä ja jossa arvioinnin perusteena käytetty ajankohta on 30.6.2004 keskiyöllä (jäljempänä asiantuntijalausunto). Komissio katsoo, että kyseiseen arviointiin on sovellettava tuloihin perustuvaa menetelmää, ja asiantuntijalausunnossa esitettiin kullekin kolmelle kaivoksen tämän menetelmän perusteella seuraavat nettoarvot: Olympiasin kaivoskiinteistö – 28,79 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria (USD) eli – 23,7 miljoonaa euroa, Stratonin kaivoskiinteistö + 10,48 miljoonaa USD eli + 8,6 miljoonaa euroa ja Skouriesin kaivoskiinteistö + 15,72 miljoonaa USD eli + 12,9 miljoonaa euroa, jolloin näiden kolmen luvun summa oli – 2,59 miljoonaa euroa (riidanalaisen päätöksen perustelujen 68–74 kohta).

32 Erityisesti Olympiasin kaivoskiinteistön arvosta komissio katsoi riidanalaisen päätöksen perustelujen 75 ja 76 kohdassa kuitenkin seuraavaa:

”(75) – – Olympiasin nettonykyarvo (lähes tuotantokunnossa) oli myyntihetkellä negatiivinen. – – Olympiasin negatiivinen nettonykyarvo merkitsee sitä, että myyntihetkellä kaivoksen toiminnasta odotettavissa olevat voitot edellisinä 11 vuonna vallinneiden hintojen perusteella olisivat negatiiviset. Kullan hinnan tason vuoksi kuka tahansa Olympiasin omistaja olisi valinnut vaihtoehdon olla harjoittamatta kaivostoimintaa ja olisi pyrkinyt mahdollisuuksien mukaan torjumaan tappioita. Kuten on osoitettu, lopettamalla kaivostoiminnan harjoittamisen ostaja rajoittaisi tappiot 5,5 miljoonaan euroon. Ne ovat kuluja, jotka sen olisi hoidettava sopimusperusteisesti ympäristöön ja kunnossapitoon liittyvistä syistä. Edellä mainitun perusteella ei kuitenkaan voida päätellä, että Olympiasin kaivoksen arvo olisi arvioitava – 5,5

miljoonaksi euroksi. Tämä siksi, että kaivoksen omistamiseen liittyy valinnaisuusarvo: omistaja voi aloittaa kaivostoiminnan, kun olosuhteet ovat suotuisat (kullan hinta on tarpeeksi korkea), ja pysäyttää toiminnan, kun olosuhteet ovat vaikeat (kullan hinta ei ole riittävän korkea). Ellinikos Hrisos on voinut päättää ostaa kaivoksen osana Kassandran kaivospakettia tai se on voinut ajatella, että se kenties pystyy tulevaisuudessa tekemään tarvittavat investoinnit Olympiasin kaivokseen ja käynnistää sen uudelleen kannattavana, kun kullan hinta saavuttaisi (huomattavasti) korkeamman tason kuin vuosina 1993–2003.

(76) Tämän valinnaisuusarvon arvioiminen luotettavasti on kuitenkin varsin monimutkaista. Vielä tärkeämpää on, että kyseinen arvo on mukautettava siihen (mahdollisesti suureenkin) todennäköisyyteen, että vaikka kullan hinta olisi niin korkea, että toiminta toisi voittoa, kyseiselle kaivokselle ei myönnettäisi lupaa. – – Olympiasin kaivoksen kaivosluvat ja kullan rikastusluvat oli peruutettu ympäristösyistä, joita pidettiin vakavina. Tämän johdosta vaikuttaa kohtuulliselta arvioida varovasti Olympiasin kaivokseen liittyvä valinnaisuusarvo nollaksi. Siten Olympiasin kaivoksen nettoarvo olisi arvioitava – 5,5 miljoonaksi euroksi.”

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

33 Helleenien tasavalta nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 28.4.2011 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, joka kirjattiin asianumerolle T-233/11.

34 Ellinikos Chrysos nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 20.5.2011 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, joka kirjattiin asianumerolle T-262/11.

35 European Goldfields pyysi unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 9.8.2011 toimittamallaan hakemuksella saada osallistua asian T-233/11 käsittelyyn väliintulijana tukeakseen Helleenien tasavallan vaatimuksia.

36 Unionin yleisen tuomioistuimen viidennen jaoston puheenjohtaja hylkäsi edellä 35 kohdassa mainitun väliintulohakemuksen 7.9.2011 antamallaan määräyksellä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 40 artiklan toisen kohdan, jota saman perussäännön 53 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla sovelletaan asian käsittelyyn unionin yleisessä tuomioistuimessa, nojalla sillä perusteella, että kyse oli jäsenvaltion ja Euroopan unionin toimielimen välisestä asiasta, ja määräsi, että European Goldfields vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

37 European Goldfields pyysi unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 9.8.2011 toimittamallaan hakemuksella saada osallistua asian T-262/11 käsittelyyn väliintulijana tukeakseen Ellinikos Chrysosin vaatimuksia.

38 Unionin yleisen tuomioistuimen viidennen jaoston puheenjohtaja hylkäsi edellä 37 kohdassa mainitun väliintulohakemuksen 27.3.2012 antamallaan määräyksellä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 40 artiklan toisen kohdan, jota saman perussäännön 53 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla sovelletaan asian käsittelyyn unionin yleisessä tuomioistuimessa, nojalla, koska European Goldfields ei ollut osoittanut, että asian ratkaisu koskisi sen etua muuten kuin välillisesti ja mahdollisesti, sekä määräsi, että yhtiö vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

39 Unionin yleisen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanon muututtua unionin yleisen tuomioistuimen presidentti nimesi 3.10.2013 asioihin uuden esittelevän tuomarin, joka kuuluu neljänteen jaostoon, ja nämä asiat jaettiin sen vuoksi neljännelle jaostolle.

40 Unionin yleinen tuomioistuin esitti 7.8.2014 sille 2.5.1991 vahvistetun työjärjestyksen 64 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisena prosessinjohtotoimena asianosaisille kirjallisia kysymyksiä, joihin nämä vastasivat asetetuissa määräajoissa.

41 Samana päivänä unionin yleinen tuomioistuin kuuli asianosaisia asioiden T-233/11 ja T-262/11 mahdollisesta yhdistämisestä suullista käsittelyä ja käsittelyn päätteeksi annettavaa tuomiota varten.

42 Komissio toimitti 2.9.2014 huomautuksensa, joissa se kuitenkin ilmoitti, ettei se periaatteessa vastustanut asioiden yhdistämistä.

43 Helleenien tasavalta ilmoitti 1. ja 2.10.2014 lähettämissään sähköpostiviesteissä vastustavansa asioiden T-233/11 ja T-262/11 yhdistämistä. Se ilmoitti myös, että jos asiat yhdistetään, tiettyjä asian T-233/11 asiakirja-aineistoon sisältyviä tietoja olisi käsiteltävä luottamuksellisina, ja esitti pyynnön kyseisen asiakirja-aineiston tiettyjen katkelmien käsittelemisestä luottamuksellisina väliintulijaan nähden sekä toimitti kirjelmistään version, josta luottamukselliset tiedot oli poistettu.

44 Unionin yleinen tuomioistuin päätti 29.10.2014, ettei asioita T-233/11 ja T-262/11 yhdistetä suullista käsittelyä varten.

45 Unionin yleinen tuomioistuin (neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.

46 Asianosaisten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 28.1.2015 pidetyissä istunnoissa. Näissä istunnoissa asianosaisia kuultiin asioiden T-233/11 ja T-262/11 mahdollisesta yhdistämisestä käsittelyn päätteeksi annettava ratkaisua varten. Asiassa T-233/11 Helleenien tasavalta ilmoitti edelleen vastustavansa asioiden yhdistämistä, mutta komissiolla ei ollut huomauttamista yhdistämistä vastaan. Asiassa T-262/11 asianosaiset eivät vastustaneet nimenomaisesti asioiden yhdistämistä.

47 Helleenien tasavalta ja Ellinikos Chrysos (jäljempänä yhteisesti kantajat) vaativat, että unionin yleinen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

48 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— hylkää asiassa T-233/11 nostetun kanteen perusteettomana sekä jättää asiassa T-262/11 nostetun kanteen osaksi tutkimatta ja hylkää sen osaksi perusteettomana

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

49 Asiat yhdistetään tuomiota varten unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 68 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

1. *Tutkittavaksi ottaminen*

50 Asiassa T-262/11 komissio esittää epäilyjä kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ja 2.5.1991 vahvistetun työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan perusteella, koska kannekirjelmä on tarpeettoman pitkä ja siinä kehitellyt kanneperusteet esitetään sekavasti. Myöskään viittaus kannekirjelmän liitteisiin sivunumeroa mainitsematta ei ole ”täsmällinen”. Kaikkia kannekirjelmän liitteitä ei sitä paitsi ole toimitettu asian oikeudenkäyntikieleksi 2.5.1991 vahvistetun työjärjestyksen 35 artiklan 3 kohdan mukaisesti valitulla

kielellä, eikä komissio sen vuoksi ole tutkinut niitä. Siltä osin kuin Ellinikos Chrysos väittää komission vääristäneen sen esittämiä perusteluja, komissio katsoo tämän johtuvan mahdollisesti kannekirjelmän heikosta selkeydestä.

51 Ellinikos Chrysos kiistää komission väitteet.

52 Tältä osin on syytä muistuttaa, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ja 2.5.1991 vahvistetun työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kanteessa on mainittava riidan kohde ja yhteenveto seikoista, joihin kanne perustuu.

53 Oikeuskäytännön mukaan näiden mainintojen on oltava riittävän selkeitä ja täsmällisiä, jotta vastaaja voi valmistella puolustuksensa ja jotta unionin yleinen tuomioistuin voi ratkaista kanteen. Sama koskee kaikkia vaatimuksia, joiden yhteydessä on esitettävä perusteet ja perustelut, jotka mahdollistavat sen, että sekä vastaaja että tuomioistuin voivat arvioida, ovatko ne perusteltuja (tuomio 7.7.1994, Dunlop Slazenger v. komissio, T-43/92, Kok., EU:T:1994:79, 183 kohta). Kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä on, että ne olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin kanne perustuu, käyvät ilmi ainakin pääpiirteittäin itse kannekirjelmän tekstistä, kunhan ne on esitetty johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi. Kannekirjelmää voidaan tukea ja täydentää tietyiltä osin viittaamalla sen liitteenä olevien asiakirjojen kohtiin, mutta viittaamalla yleisluonteisesti joihinkin asiakirjoihin, vaikka ne olisivatkin kannekirjelmän liitteinä, ei korjata sitä, että kanteessa ei ole mainittu olennaisia oikeudellisia perusteita ja perusteluja, jotka siinä on edellä mainittujen määräysten mukaan esitettävä (ks. tuomio 17.9.2007, Microsoft v. komissio, T-201/04, Kok., EU:T:2007:289, 94 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen; tuomio 7.5.2009, NVV ym. v. komissio, T-151/05, Kok., EU:T:2009:144, 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 5.10.2011, Transcatab v. komissio, T-39/06, Kok., EU:T:2011:562, 366 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Lisäksi unionin yleisen tuomioistuimen asiana ei ole etsiä ja tunnistaa liitteistä kanneperusteita ja perusteluja, joihin kanteen voitaisiin katsoa perustuvan, koska liitteillä on puhtaasti todistuksellinen ja täydentävä tehtävä (ks. vastaavasti tuomio 11.9.2014, MasterCard ym. v. komissio, C-382/12 P, Kok., EU:C:2014:2201, 40 kohta; em. tuomio NVV ym. v. komissio, EU:T:2009:144, 61 kohta ja em. tuomio Transcatab v. komissio, EU:T:2011:562, 366 kohta).

54 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on syytä todeta, että vaikka kanneperusteiden esitystavan ja jäsentelyn tarkkuus jättää toivomisen varaa, riidanalaiseen päätökseen kohdistettujen väitteiden ulottuvuus on kuitenkin ymmärrettävissä. Oikeudenkäynnin kohde eli vaatimus riidanalaisen päätöksen kumoamisesta on nimittäin selvästi määritelty, ja perusteet, joihin asiassa vedotaan, perustuvat yhtäältä SEUT 107 artiklan 1 kohdan virheelliseen soveltamiseen ja tulkintaan sekä useisiin virheisiin valtiontuen olemassaoloa koskevien tosiseikkojen arvioinnissa ja toisaalta puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen, kantajan menettelyllisten oikeuksien loukkaamiseen, harkintavallan väärinkäyttöön, hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen ja asian puolueetonta ja huolellista tutkimista koskevan velvollisuuden laiminlyöntiin.

55 Liitteisiin pätee oikeuskäytännön mukaan myös se, että vaikka kannekirjelmän tekstiosaa voidaan tukea ja täydentää tietyiltä osin viittaamalla kannekirjelmän liitteenä olevien asiakirjojen kohtiin, sillä, että viitataan yleisluonteisesti muihin asiakirjoihin, vaikka ne olisivat kannekirjelmän liitteinä, ei voida korjata sitä, että itse kannekirjelmässä ei ole mainittu olennaisia oikeudellisia perusteita ja perusteluja, jotka siinä on mainittava (ks. edellä 53 kohdassa mainittu tuomio MasterCard ym. v. komissio, EU:C:2014:2201, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

56 Kuten komissio perustellusti huomauttaa tältä osin, Ellinikos Chrysos viittaa kannekirjelmänsä tekstiosassa pitkiin liitteisiin, joista vain lyhyet katkelmat ovat merkityksellisiä tietyn perustelun tueksi, ja tämä on osaltaan hankaloittanut kanteen tutkimista. Koska näihin katkelmiin on suoraan liitteiden tekstissä pääosin tehty korostusmerkinnät, tämä sinänsä valitettava viittaustapa ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole estänyt kanteen perusteena olevien väitteiden asiasisällön ymmärtämistä, ja väitteet sisältyvät kannekirjelmän tekstiosaan ja niissä nojaudutaan liitteisiin vain lisänäytön esittämiseksi.

57 Kannekirjelmän perusteella komissiolla on siten ollut mahdollisuus valmistella puolustuksensa ja unionin yleisellä tuomioistuimella on ollut mahdollisuus ymmärtää kanteen peruste, joten kannekirjelmän on katsottava olevan edellä 53 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä määriteltyjen muotovaatimusten mukainen. Kanne on siten otettava tutkittavaksi.

2. *Asiakysymys*

Yhteenveto kumoamisperusteista

58 Kanteensa tueksi Helleenien tasavalta esittää kolme kanneperustetta ja Ellinikos Chrysos kaksi kanneperustetta. Molempien kantajien ensimmäinen kanneperuste on pääosin samansisältöinen ja perustuu SEUT 107 artiklan 1 kohdan ja SEUT 108 artiklan 2 kohdan virheelliseen tulkintaan ja soveltamiseen sekä virheisiin valtiontuen olemassaoloa koskevien tosiseikkojen arvioinnissa. Kantajien mukaan komissio nimittäin on

— ensimmäisen tukitoimenpiteen (Kassandran kaivosten myynti niiden markkina-arvoa alhaisempaan hintaan) osalta

  a) katsonut virheellisesti, että valtion varojen käyttöä koskeva edellytys täyttyy, vaikka Kreikan valtio on toiminut kaupassa vain välittäjänä

  b) toissijaisesti soveltanut yksityinen sijoittaja -arviointiperustetta virheellisesti

  c) toissijaisesti katsonut kaupan kohteena olleiden omaisuuserien arvon laskennassa tapahtuneen virheen perusteella virheellisesti, että edun olemassaoloa koskeva edellytys täyttyy

  d) Helleenien tasavallan mukaan myös arvioinut asiassa T-233/11 kilpailun vääristymistä ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvaa vaikutusta koskevia edellytyksiä virheellisesti

— toisen tukitoimenpiteen (vapautus varainsiirtoverojen maksamisesta) osalta

  a) arvioinut edun olemassaoloa koskevaa edellytystä virheellisesti

  b) Helleenien tasavallan mukaan myös arvioinut asiassa T-233/11 kilpailun vääristymistä ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvaa vaikutusta koskevia edellytyksiä virheellisesti.

59 Käsiteltävinä olevissa asioissa kantajien esittämät muut kanneperusteet eroavat toisistaan. Asiassa T-233/11 Helleenien tasavalta väittää, että [SEUT 108] artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 14 artiklan 1 kohtaa on tulkittu ja sovellettu virheellisesti, koska vaatimus tuen takaisin perimisestä loukkaa suhteellisuusperiaatetta sekä vilpittömän yhteistyön, oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita (toinen kanneperuste). Lisäksi Helleenien tasavalta arvostelee komissiota perustelujen riittämättömyydestä ja ristiriitaisuudesta sekä SEUT 296 artiklan noudattamatta jättämisestä useissa kohdissa, jotka koskevat edun olemassaoloa ja kilpailun vääristymisen olemassaoloa (kolmas kanneperuste). Asiassa T-262/11 Ellinikos Chrysos vetoaa siihen, että sen puolustautumisoikeuksia ja sen menettelyllisiä oikeuksia on loukattu, harkintavaltaa on käytetty väärin, hyvän hallinnon periaatetta on loukattu ja asian puolueetonta ja huolellista tutkimista koskeva velvollisuus on laiminlyöty (neljäs kanneperuste).

Ensimmäinen kanneperuste, joka perustuu SEUT 107 artiklan 1 kohdan ja SEUT 108 artiklan 2 kohdan virheelliseen tulkintaan ja soveltamiseen sekä useisiin virheisiin tuen olemassaoloa koskevien tosiseikkojen arvioinnissa (asiat T-233/11 ja T-262/11)

Ensimmäinen tukitoimenpide

– Alustavat huomautukset

60 Ensimmäisen tukitoimenpiteen eli markkinahintaa pienempään hintaan tapahtuneen Kassandran kaivosten myynnin (jäljempänä riidanalainen myynti) osalta kantajien tarkoituksena on riitauttaa lähinnä johtopäätös, johon komissio on päätynyt Ellinikos Chrysosin saaman edun olemassaoloa koskevassa kysymyksessä. Kantajien tässä yhteydessä esittämät perustelut voidaan ryhmitellä kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa kantajat kyseenalaistavat valtion varojen käytön ja siten sen, että väitetty tuki johtuisi Kreikan valtion menettelystä. Toisessa osassa ne arvostelevat komissiota ensinnäkin useiden olennaisten seikkojen huomiotta jättämisestä Kassandran kaivosten markkina-arvoa koskevassa arvioinnissaan, toiseksi yksityinen sijoittaja –arviointiperusteen virheellisestä soveltamisesta, kolmanneksi virheellisestä ja valikoivasta nojautumisesta tätä varten laaditun asiantuntijalausunnon tietoihin ja neljänneksi laskuvirheen tekemisestä Ellinikos Chrysosin hankkimien omaisuuserien markkina-arvon arvioinnissa. Kolmannessa osassa Helleenien tasavalta riitauttaa asiassa T-233/11 myös kilpailun vääristymisen ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvan vaikutuksen olemassaolon.

61 Ensimmäiseksi on syytä tutkia kanneperusteen toinen osa, joka koskee edun olemassaoloa ja yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen soveltamista, ja sen jälkeen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee tämän edun myöntämisen johtumista valtion menettelystä, ja lopuksi vain asiassa T-233/11 esitetyn kanneperusteen kolmas osa, joka koskee kilpailun vääristymisen ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvan vaikutuksen olemassaoloa.

– Kanneperusteen toinen osa, joka koskee edun olemassaoloa koskevaan edellytykseen liittyvää arviointivirhettä

62 Kantajat kiistävät edun olemassaoloa koskevan komission arvioinnin, joka johtuu tiettyjen tosiseikkojen virheellisestä arvioinnista (ensimmäinen väite) sekä asiantuntijalausunnon virheellisestä ja valikoivasta soveltamisesta (toinen väite), ilmeisestä arviointivirheestä yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen soveltamisessa (kolmas väite) ja laskuvirheestä kaupan kohteena olevan omaisuuden arvon määrittämisessä (neljäs väite).

63 Ensimmäisen väitteen yhteydessä Ellinikos Chrysos esittää komission virheellisesti arvioimiksi väitettyjen tosiseikkojen joukossa ensinnäkin sen, ettei riidanalainen sopimus merkitse kiinteistöjen tai Kassandran kaivosten luovutusta toimivana yrityksenä vaan ainoastaan konkurssissa olevan TVX Hellas –yhtiön omaisuuserien luovutusta. Toiseksi se katsoo yhtäältä, ettei riidanalaisesta luovutuksesta maksettu 11 miljoonan euron hinta vastaa luovutettujen omaisuuserien arvoa vaan ainoastaan osaa niistä kustannuksista, jotka aiheutuvat TVX Hellasin irtautumisesta Kassandran kaivoksiin liittyvästä sijoitussuunnitelmasta, ja toiseksi, ettei tämä rahamäärä perustu Kreikan valtion ja TVX Hellasin keskinäisten saatavien todelliseen kuittaukseen, koska nämä saatavat eivät ole varmoja eivätkä tietyn määräisiä.

64 Helleenien tasavalta väittää, ettei riidanalaisesta myynnistä olisi tarvinnut ilmoittaa komission näkemyksen mukaisesti tarjouspyynnöllä, koska kyseessä oleva luovutustoimi ei kuulu julkisia hankintoja koskevien vuonna 2003 voimassa olleiden direktiivien soveltamisalaan. Lisäksi se vetoaa julkisten viranomaisten tekemiin maa-alueita ja rakennuksia koskeviin kauppoihin sisältyvistä tuista annetun komission tiedonannon (EYVL 1997, C 209, s. 3) II.2 kohdan d alakohtaan, jota komissio olisi ollut velvollinen noudattamaan.

65 Toisen väitteen yhteydessä kantajat arvostelevat komission tekemää arviointia edun olemassaolosta, koska arviointi perustuu asiantuntijalausuntoon, jonka luotettavuutta kantajat eivät sinänsä kiistä, vaan ne kiistävät ainoastaan tavan, jolla komissio on käyttänyt ja arvioinut sitä. Ensinnäkin nimittäin kyseinen lausunto on laadittu sellaisen suunnitelman yhteydessä, jonka mukaan European Goldfieldsin omistamia yhtiöosuuksia Ellinikos Chrysosista oli tarkoitus lisätä. Toiseksi arviointi on tehty riidanalaisen sopimuksen tekopäivän jälkeen. Kolmanneksi tässä lausunnossa ei ole arvioitu TVX Hellasin kaikkia omaisuuseriä niiden myyntiajankohtana joulukuussa 2003 vaan ainoastaan Ellinikos Chrysosille kuuluneiden kaivosten potentiaalinen arvo nimenomaan arvioinnin ajankohtana ja ottaen huomioon, että Ellinikos Chrysos oli uusi luotettava sijoittaja, joka valmisteli suunnitelmaa kultaan sijoittamiseksi. Neljänneksi kyseinen lausunto perustui lähtökohtaan, jonka mukaan Kassandran kolme kaivosta olivat ”lähes tuotantokunnossa”, vaikkei tätä olettamaa toimilupien puuttumisen vuoksi todellisuudessa voitu soveltaa Kassandran kaivoksiin.

66 Kantajat väittävät, että komissio on tulkinnut valikoivalla ja mielivaltaisella tavalla asiantuntijalausunnon tietoja hyväksyessään lähtökohtaisesti kyseisessä lausunnossa käytetyn laskentamenetelmän mutta jättäessään tekemättä siitä aiheutuvat johtopäätökset johdonmukaisella tavalla Stratonin ja Olympiasin kaivoskiinteistöjen osalta. Kantajat esittävät tältä osin korjattuja taulukkoja, joissa mainitaan laskelmat, jotka ovat kantajien mielestä oikeita sovellettaessa kutakin tässä lausunnossa esitetyistä arviointimenetelmistä. Tuloksena on negatiivinen arvio, joka sijoittuu – 4,20 ja – 4,80 miljoonan euron välille.

67 Kolmannen väitteen yhteydessä kantajat arvostelevat komissiota siitä, että se on virheellisesti soveltanut yksityinen sijoittaja -arviointiperustetta. Tältä osin Helleenien tasavalta väittää, ettei asiassa ollut tutkittava sitä, käyttäytyikö Kreikan valtio ”valistunut yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen” edellyttämällä tavalla, koska osapuolten välisessä sopimuksessa vahvistettu hyvitys ei millään tavoin poikennut hinnasta, johon olisi voitu päätyä vapaissa neuvotteluissa Kassandran kaivosten myymisestä muulle ulkopuoliselle kuin Kreikan valtiolle, koska kyseisen sopimuksen osapuolten keskinäiset saatavat johtuivat näiden kaivosten toiminnasta ja hyödyntämisestä ja sisältyivät kaivosten myyjän varoihin vastaavina ja vastattavina.

68 Kantajat arvostelevat sen jälkeen ”valistunut yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen” soveltamista ”idealisoidussa muodossaan”. Ne katsovat lähinnä, että komission olisi pitänyt ottaa huomioon todellinen yksityinen sijoittaja eli Kinross-konserni/TVX Hellas, joka oli olemassa sinä ajankohtana, jona tuen olemassaoloa on arvioitava. Helleenien tasavalta katsoo lisäksi, että kaivosten myyntiin liittyvässä konkreettisessa asiayhteydessä yksityinen sijoittaja pyrkisi turvaamaan kyseisten kaivosten asianmukaisen toiminnan, jonka välttämättömistä edellytyksistä yksi on ympäristönsuojelu ja työpaikkojen turvaaminen.

69 Neljännen väitteen yhteydessä kantajat arvostelevat komissiota laskuvirheen tekemisestä Kassandran kaivosten arvioinnissa. Kantajat arvostelevat yhtäältä sitä, että komissio on tehnyt erillisen laskelman kunkin kyseessä olevan kaivoksen osalta, vaikka ne muodostivat yhden yhtenäisen kaivospaketin, joka on myyty yhtenä kokonaisuutena, ja toisaalta komission kunkin kaivoksen osalta tekemää laskelmaa, jonka osalta ne huomauttavat useista sellaisista seikoista, jotka komission olisi pitänyt ottaa huomioon ja jotka olisivat kantajien mielestä johtaneet toisenlaiseen arvioon.

70 Stratonin kaivoskiinteistön osalta kantajat katsovat, että siitä tehtyä arviota olisi pitänyt tarkistaa alaspäin, koska kaivoksella ei ollut voimassa olevaa toimilupaa sen vuoksi, että 18.2.2003 myönnetystä luvasta oli nostettu kansallisissa tuomioistuimissa kumoamiskanne, joka oli vireillä riidanalaisen sopimuksen tekemisen ajankohtana, eikä lupaa voitu kyseisellä sopimuksella siirtää Ellinikos Chrysosille. Näin ollen kyseistä kaivoskiinteistöä ei olisi pitänyt katsoa ”lähes tuotantokunnossa” olevaksi kaivokseksi, ja toiminta kyseisessä kaivoksessa aloitettiin uudelleen vasta kaksi vuotta riidanalaisen sopimuksen tekemisen jälkeen. Komissio ei sitä paitsi ole ottanut huomioon toimimattoman kaivoksen ylläpitokustannuksia eikä kyseisestä kaivoksesta aiheutuvia ympäristökustannuksia, vaikka se on tehnyt niin Olympiasin kaivoskiinteistön osalta.

71 Skouriesin kaivoskiinteistön osalta kantajat vetoavat siihen, että kyseessä on pelkkä esiintymä, jossa kaivostoiminnan harjoittaminen edellyttää suuria investointi- ja lupakustannuksia. Sen myynti on kattanut ainoastaan siihen sisältyvien kaivosoikeuksien siirron, eikä kaivosluvan mahdollinen saaminen poista riskiä sen peruuttamisesta muiden kaivoskiinteistöjen tavoin. Kyseinen kaivoskiinteistö ei ole milloinkaan ollut toiminnassa, joten riidanalaisen sopimuksen tekemisen ajankohtana sen arvon on välttämättä täytynyt olla merkityksetön.

72 Olympiasin kaivoskiinteistön osalta kantajat väittävät, että sen arvo riidanalaisen luovutuksen ajankohtana oli negatiivinen (asiantuntijalausunnon mukaan – 23,7 miljoonaa euroa), mikä johtui kullan kuljettamisen ja rikastamisen, jätehuollon ja ympäristönsuojelun aiheuttamista suurista kustannuksista ja kullan hinnan alhaisesta tasosta. Kantajat väittävät lisäksi, että tämän kaivoskiinteistön arvolla on ollut merkittävä taloudellinen vaikutus Kassandran kaivosten muodostaman kokonaisuuden myyntihinnan määräytymisessä ja että se on ollut omiaan alentamaan myös Stratonin kaivoskiinteistön arvoa, koska näihin kaivoksiin tehtävän sijoituksen kannattavuus edellyttäisi välttämättä, että yritys voisi harjoittaa toimintaa Olympiasin kaivoskiinteistöön kuuluvassa kultakaivoksessa. Komissio on siten tehnyt ilmeisen arviointivirheen kieltäytyessään määrittämästä viimeksi mainitun kaivoskiinteistön arvoa negatiiviseksi ja poiketessaan mielivaltaisella tavalla tällaiselle kaivoskiinteistölle asiantuntijalausunnossa esitetystä arviosta (riidanalaisen päätöksen perustelujen 75 ja 76 kohta). Ellinikos Chrysos katsoo lopuksi, että riidanalaisen sopimuksen nojalla ostajalla olisi ollut välittömästi velvollisuus investoida kullan louhintaan ja vastata sen kustannuksista.

73 Maa-alueiden arvon osalta kantajat väittävät, että riidanalaisen sopimuksen kohteena olevia maa-alueita ei Kreikan kaivoslainsäädännön (Kreikan lain nro 210/1973 65 §) mukaan voitu pitää Kassandran kaivoksista erillisinä omaisuuserinä, koska niiden käyttö oli tiukasti sidottu kaivostoimintaan. Ne oli nimittäin luokiteltu kaivosalueiksi eräässä vuonna 1995 tehdyssä sopimuksessa ja teollisuusalueiksi Kreikan laissa nro 3220/2004, jolla riidanalainen sopimus vahvistettiin. Koska kaivokset eivät kuitenkaan olleet toiminnassa, kyseisiä maa-alueita ei ollut mahdollista käyttää kaivosyrityksen tarkoituksiin ja niiden arvo oli siten komission ilmoittamaa arvoa pienempi. Lisäksi komissio on mielivaltaisesti päättänyt sitoa kyseisille kaivosalueille kyseisessä sopimuksessa vahvistetun ostoarvon teollisuustuotannon yleiseen hintaindeksiin ja siten samastanut nämä kaivosalueet niillä valmistettaviin tuotteisiin.

74 Mineraalivarojen osalta Helleenien tasavalta riitauttaa lopuksi riidanalaisen myynnin kohteen kuvauksen ja sen, että komissio on ottanut huomioon esiintymät, sellaisina kuin ne on kuvattu asiantuntijalausunnossa, vaikka Ellinikos Chrysos oli rikastanut osan mineraalivaroista vuosina 2003 ja 2004. Lisäksi Helleenien tasavalta riitauttaa komission johtopäätöksen, jonka mukaan mineraalivarojen arvoa ei ollut mahdollista laskea. Niiden arvo oli sen sijaan negatiivinen, koska kyseisillä kaivoskiinteistöillä olemassa olleista kultamalmeista aiheutui suuria varastointi- ja ympäristönsuojelukustannuksia.

75 Komissio kiistää kantajien perustelut.

76 SEUT 107 artiklan 1 kohdan mukaan ”jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan”.

77 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että EUT-sopimuksessa määritellyn valtiontuen käsite on oikeudellinen ja sitä on tutkittava objektiivisten seikkojen perusteella. Tämän takia unionin tuomioistuinten on lähtökohtaisesti valvottava kokonaisvaltaisesti sitä, kuuluuko jokin toimenpide SEUT 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, ottaen huomioon niiden käsiteltävänä olevaan asiaan liittyvät konkreettiset seikat samoin kuin se, onko komission arvio tekninen tai monimutkainen (ks. tuomio 22.12.2008, British Aggregates v. komissio, C-487/06 P, Kok., EU:C:2008:757, 111 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

78 Tavaroiden tai palveluiden tarjoaminen tavallista edullisemmin ehdoin on täysin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimenpide, joka voi olla SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea (ks. vastaavasti tuomio 16.9.2004, Valmont v. komissio, T-274/01, Kok., EU:T:2004:266, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

79 Arvioitaessa maa-alueen myymisellä tavallista edullisemmaksi väitettyyn hintaan myönnetyn tuen arvoa on tutkittava, onko oletettu tuensaaja ostanut maa-alueen hintaan, johon hän ei olisi voinut saada sitä normaalein markkinaehdoin (ks. vastaavasti tuomio 2.9.2010, komissio v. Scott, C-290/07 P, Kok., EU:C:2010:480, 68 kohta; tuomio 16.12.2010, Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe, C-239/09, Kok., EU:C:2010:778, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 6.3.2002, Diputación Foral de Álava ym. v. komissio, T-127/99, T-129/99 ja T-148/99, Kok., EU:T:2002:59, 73 kohta). Tällaisessa tilanteessa tuen arvo on tuensaajan maksaman todellisen hinnan ja sen hinnan välinen ero, jonka tuensaaja olisi kyseisenä ajankohtana joutunut maksamaan ostaakseen samanarvoisen maa-alueen yksityiseltä myyjältä normaalein markkinaehdoin (tuomio 13.12.2011, Konsum v. komissio, T-244/08, EU:T:2011:732, 61 kohta). Markkinahintaa määrittäessään komission on otettava huomioon sattumanvaraisuus, joka voi liittyä tällaisten markkinahintojen takautuvaan määrittämiseen (edellä 78 kohdassa mainittu tuomio Valmont v. komissio, EU:T:2004:266, 45 kohta). Tätä oikeuskäytäntöä sovelletaan myös muunlaiseen omaisuuteen, kuten kaivosyrityksen omaisuuseriin.

80 Komission on tällöin tehtävä monitahoisia taloudellisia arviointeja (ks. vastaavasti edellä 79 kohdassa mainittu tuomio komissio v. Scott, EU:C:2010:480, 68 kohta).

81 Kun komissio tekee monitahoisia taloudellisia arviointeja, unionin tuomioistuinten niihin kohdistama laillisuusvalvonta on pakostakin suppea. Valvonnan kohteena on vain menettelysääntöjen ja perusteluvelvollisuuden noudattaminen, tosiseikkojen aineellinen paikkansapitävyys ja se, ettei asiassa ole tehty ilmeistä arviointivirhettä eikä käytetty harkintavaltaa väärin (ks. vastaavasti tuomio 24.1.2013, Frucona Košice v. komissio, C-73/11 P, Kok., EU:C:2013:32, 74 ja 75 kohta ja tuomio 24.10.2013, Land Burgenland ym. v. komissio, C-214/12 P, C-215/12 P ja C-223/12 P, Kok., EU:C:2013:682, 77 ja 78 kohta).

82 Sen osoittaminen, että komissio on tehnyt tosiseikkojen arvioinnissa ilmeisen virheen, jonka vuoksi riidanalaisen päätöksen kumoaminen on aiheellista, edellyttää sitä, että kantajien esittämä näyttö riittää viemään uskottavuuden riidanalaisessa päätöksessä esitetyiltä tosiseikkoja koskevilta arvioinneilta (tuomio 12.12.1996, AIUFFASS ja AKT v. komissio, T-380/94, Kok., EU:T:1996:195, 59 kohta ja tuomio 12.2.2008, BUPA ym. v. komissio, T-289/03, Kok., EU:T:2008:29, 221 kohta).

83 Vaikka komissiolla on harkintavaltaa taloudellisissa asioissa, tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että unionin tuomioistuinten olisi pidättäydyttävä valvomasta sitä, miten komissio on tulkinnut taloudellisluonteisia seikkoja. Unionin tuomioistuinten on nimittäin paitsi muun muassa tutkittava esitettyjen todisteiden aineellinen paikkansapitävyys, luotettavuus ja johdonmukaisuus, myös tarkistettava, muodostavatko nämä todisteet merkityksellisten seikkojen kokonaisuuden, joka on otettava huomioon monitahoisen tilanteen arvioinnissa, ja voivatko kyseiset todisteet tukea päätelmiä, jotka niistä on tehty (tuomio 15.2.2005, komissio v. Tetra Laval, C-12/03 P, Kok., EU:C:2005:87, 39 kohta; ks. myös tuomio 22.11.2007, Espanja v. Lenzing, C-525/04 P, Kok., EU:C:2007:698, 56 ja 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja edellä 79 kohdassa mainittu tuomio komissio v. Scott, EU:C:2010:480, 64 ja 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tässä valvonnassa unionin tuomioistuinten tehtävänä ei kuitenkaan ole korvata omalla taloudellisia seikkoja koskevalla arvioinnillaan komission arviota (em. tuomio Espanja v. Lenzing, EU:C:2007:698, 57 kohta; edellä 79 kohdassa mainittu tuomio komissio v. Scott, EU:C:2010:480, 66 kohta ja edellä 81 kohdassa mainittu tuomio Frucona Košice v. komissio, EU:C:2013:32, 75 kohta).

84 Kun unionin toimielimellä on laaja harkintavalta, tiettyjen menettelyllisten takeiden noudattamisen valvonta on erityisen tärkeää. Näihin takeisiin kuuluvat toimivaltaisen toimielimen velvoite tutkia huolellisesti ja puolueettomasti kaikki käsiteltävänä olevan tapauksen kannalta merkitykselliset seikat

sekä perustella päätöksensä riittävällä tavalla (tuomio 21.11.1991, Technische Universität München, C-269/90, Kok., EU:C:1991:438, 14 kohta ja edellä 83 kohdassa mainittu tuomio Espanja v. Lenzing, EU:C:2007:698, 58 kohta).

85 Kysymystä siitä, onko komissio tehnyt virheen edun olemassaolon toteamisessa, on arvioitava näiden periaatteiden mukaisesti.

86 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa komissio on katsonut, että riidanalainen myynti on tapahtunut ilman tarjouskilpailua tai riippumattomien asiantuntijoiden arviointia (riidanalaisen päätöksen perustelujen 15 kohta).

87 Julkisten viranomaisten tekemiin maa-alueita ja rakennuksia koskeviin kauppoihin sisältyvistä tuista annetun komission tiedonannon II.4 kohdassa täsmennetään, että jos komissio saa kolmannelta osapuolelta valituksen tai muun väitteen siitä, että julkisen viranomaisen tekemään maa-alueita ja rakennuksia koskevaan kauppaan sisältyi valtion tukea, se katsoo, että tukea ei ole myönnetty, jos kyseisen jäsenvaltion toimittamat tiedot osoittavat, että kyseisen tiedonannon II.1 ja II.2 kohdassa määriteltyjä periaatteita on noudatettu eli että myynti on tapahtunut tarjouskilpailulla tai riippumattoman asiantuntijan arvioitua markkina-arvon.

88 Koska kantajat eivät kyseenalaista julkisten viranomaisten tekemiin maa-alueita ja rakennuksia koskeviin kauppoihin sisältyvistä tuista annetun komission tiedonannon pätevyyttä, käsiteltävänä olevassa tapauksessa on sovellettava oikeuskäytäntöä, jonka mukaan valtiontukia koskevalla erityisellä alalla komission hyväksymät puitteet ja tiedonannot sitovat komissiota edellyttäen, ettei niillä poiketa EUT-sopimuksen määräyksistä ja että jäsenvaltiot ovat hyväksyneet ne (tuomio 11.9.2008, Saksa ym. v. Kronofrance, C-75/05 P ja C-80/05 P, Kok., EU:C:2008:482, 61 kohta). Kun komissio antaa käytännesääntöjä ja ne julkaisemalla ilmoittaa soveltavansa niitä siitä lähtien niissä tarkoitettuihin tilanteisiin, se rajoittaa oman harkintavaltansa käyttämistä eikä voi poiketa näistä säännöistä sillä uhalla, että sen mahdollisesti katsottaisiin loukanneen yleisiä oikeusperiaatteita, kuten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta tai luottamuksensuojan periaatetta (tuomio 28.6.2005, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Kok., EU:C:2005:408, 211 kohta ja em. tuomio Saksa ym. v. Kronofrance, EU:C:2008:482, 60 kohta).

89 Koska riidanalainen myynti ei ole tapahtunut tarjouskilpailulla eikä riippumattoman asiantuntijan arvioitua markkina-arvon, julkisten viranomaisten tekemiin maa-alueita ja rakennuksia koskeviin kauppoihin sisältyvistä tuista annetun komission tiedonannon mukaan komissiolla ei ole ollut velvollisuutta katsoa, ettei kyseiseen myyntiin ole sisältynyt tukea.

90 Komissio on tukeutunut asiantuntijalausuntoon arvioidakseen myydyn omaisuuden arvon itse. Komission mahdollisuudesta nojautua kyseiseen lausuntoon on muistutettava, että kun komissio tutkii kyseisen liiketoimen toteuttamisen jälkeen laadittuja asiantuntijalausuntoja selvittääkseen, olisiko ostaja voinut ostaa maa-alueen tähän hintaan normaaleissa markkinaolosuhteissa, komission on verrattava tosiasiallisesti maksettua myyntihintaa näissä lausunnoissa esitettyihin hintoihin ja määritettävä, eroaako se niistä niin paljon, että sen on todettava sisältäneen etua. Tämän menetelmän avulla voidaan ottaa huomioon sattumanvaraisuus, joka voi liittyä tällaisten markkinahintojen takautuvaan määrittämiseen (ks. edellä 78 kohdassa mainittu tuomio Valmont v. komissio, EU:T:2004:266, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

91 Vaikka komissio voi – ilman, että sillä on siihen velvollisuutta – käyttää ulkopuolisten asiantuntijoiden palveluita, se ei kuitenkaan vapaudu arvioimasta asiantuntijoiden tekemää työtä. Keskitetty ja yksinomainen vastuu taata unionin tuomioistuinten valvonnassa SEUT 107 artiklan noudattaminen ja SEUT 108 artiklan täytäntöönpano kuuluu komissiolle eikä kyseisille asiantuntijoille (ks. edellä 78 kohdassa mainittu tuomio Valmont v. komissio, EU:T:2004:266, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

92 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on kiistatonta, ettei Helleenien tasavalta eikä myöskään Ellinikos Chrysos, jonka lukuun asiantuntijalausunto on sitä paitsi laadittu, ole kyseenalaistanut asiantuntijalausunnon luotettavuutta ja objektiivisuutta. Kantajat kiistävät kuitenkin, että komissio saisi nojautua kyseiseen lausuntoon, koska se on laadittu kuusi kuukautta riidanalaisen myynnin jälkeen ja koska siinä on ollut analyysin lähtökohtana, että kyseiset kolme kaivoskiinteistöä olisivat ”lähes tuotantokunnossa”. Kantajat kiistävät myös, että kyseiset kaivoskiinteistöt olisivat täyttäneet lausunnossa etusijalle asetetun arviointimenetelmän vaatimukset niiden luovutuspäivänä.

93 Siltä osin kuin on ensinnäkin kyse asiantuntijalausunnon laatimispäivästä, on katsottava, että komissio saa turvautua asiantuntijoiden apuun omaisuuden markkina-arvon arvioimiseksi sen myyntipäivän jälkeen, kunhan huomioon otettavat tiedot ovat aikaisemmalta tai samalta päivältä ja ne ovat olleet saatavissa kyseisenä päivänä.

94 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa tämä pitää paikkansa. Komissio on nimittäin ottanut huomioon asiantuntijalausunnossa esitetyistä arviointimenetelmiä koskevista kolmesta lähestymistavasta vain ensimmäisen eli tuloihin perustuvan lähestymistavan. Tältä osin kyseisessä lausunnossa arvioidulle arvolle esitetään huomioon otetuista hinnoista riippuen kolme eri vaihteluväliä, joista ensimmäinen perustuu vuosien 1993–2003 hintahistorian keskiarvoon, toinen perustuu vuoden 2004 ensimmäisen vuosipuoliskon hintoihin ja kolmas perustuu ajanjakson 1993–2003 keskihintaan ja vuoden 2004 ensimmäisen vuosipuoliskon hintaan jaettuna kahdella. Näistä kolmesta vaihtoehdosta komissio on ottanut huomioon vain ensimmäisen, jossa viitataan ajanjakson 1993–2003 keskihintoihin ja siten riidanalaista myyntiä edeltäneisiin hintoihin. Komissio ei myöskään ole ottanut huomioon lausuntoon sisältyneitä sellaisia tietoja, joissa viitataan tuleviin varoihin tai teoreettisiin mineraalivaroihin.

95 Tätä johtopäätöstä ei kumoa se seikka, että asiantuntijalausunnossa on pidetty arvioinnin todellisena ajankohtana keskiyötä 30.6.2004, joka on kuusi kuukautta myöhempi ajankohta kuin riidanalaisen myynnin ajankohta, sillä huomioon otetut keskihinnat ovat kuitenkin kyseistä myyntiä edeltäneeltä ajalta.

96 Siltä osin kuin asiassa on toiseksi kiistetty asiantuntijalausunnon lähtökohtana käytetty olettama, jonka mukaan kyseiset kaivokset ovat olleet ”lähes tuotantokunnossa”, on syytä korostaa, että kyseisen lausunnon johdanto-osan sanamuodosta ilmenee, että siinä pidetään ”lähes tuotantokunnossa” olevana kaivosta, joka on toiminnassa tai toteutettavuustutkimuksen kohteena. Lausunnon mukaan tämä piti paikkansa Kassandran kaikissa kolmessa kaivoksessa, koska Stratonin ja Olympiasin kaivoskiinteistöt ovat olleet toiminnassa aikaisemmin ja niiden toiminta oli keskeytetty sosiaalisista ja ympäristösyistä muttei taloudellisista syistä ja Skouriesin kaivoskiinteistö on ollut toteutettavuustutkimuksen kohteena.

97 Asiantuntijalausunnossa otetaan lisäksi huomioon yhtäältä se, että toiminta oli keskeytetty yhdessä kyseisistä kaivoksista ja aloitettu uudelleen vasta vuonna 2006 Stratonin kaivoskiinteistöllä ja vasta vuonna 2008 Olympiasin kaivoskiinteistöllä, ja toisaalta se, että Kreikan viranomaiset olivat antaneet luotettavia vakuutteluja toiminnan uudelleen aloittamiseksi tarvittavien kaivoslupien myöntämisestä kaikkia kolmea kaivoskiinteistöä varten.

98 Viimeksi mainittu seikka vahvistetaan riidanalaisen sopimuksen 1 artiklassa, jonka mukaan ”Kreikan valtio luovuttaa ostajalle myös kaikki tämän sopimuksen liitteessä IV luetellut voimassa olevat hallinnolliset ja muut toimiluvat ja hyväksynnät, joita ei ole kumottu tai keskeytetty tuomioistuimen päätöksellä, ja niiden voimassaolo jatkuu ostajan nimissä ja hyväksi”. Lisäksi saman sopimuksen 3.3 artiklassa määrätään, että ”Kreikan valtio sitoutuu tutkimaan – – esitetyn investointisuunnitelman kahden kuukauden kuluessa sekä myöntämään kaikki tarvittavat luvat ja hyväksynnät enintään kymmenen kuukauden kuluessa”.

99 Edellä todetusta seuraa, että edellä 65 kohdassa yhteenvedonomaisesti selostetut kantajien perustelut, joiden tarkoituksena on kiistää asiantuntijalausunnon pätevyys Kassandran kaivosten arvioinnin vertailukohtana, on hylättävä.

100 Siltä osin kuin asiassa on kolmanneksi kyse arviointimenetelmästä, asiantuntijalausunnossa arvioidaan kyseisten kaivoskiinteistöjen tuotannosta tulevaisuudessa saataviksi odotettujen tulojen nettoarvo mutta myönnetään, että pitkän aikavälin investointisuunnitelmiin jää tietynasteinen epävarmuus. Tämä tuloihin perustuvaksi kutsuttu lähestymistapa on määritelty olennaiseksi tekijäksi arvioitaessa kaivosvarallisuutta, joka on toiminnassa tai kehitettävänä tai jota koskeva toteutettavuussuunnitelma on täydennetty. Kantajat eivät ole kiistäneet tätä lähestymistapaa sellaisenaan eivätkä myöskään sen yleistä soveltuvuutta käytettäväksi kyseessä olevien kaivoskiinteistöjen arviointiin edellä mainituissa olosuhteissa. Kantajat kiistävät sen sijaan sen, että kyseiset kaivoskiinteistöt olisivat täyttäneet nämä edellytykset riidanalaisen myynnin ajankohtana.

101 On kuitenkin syytä todeta, että Stratonin ja Olympiasin kaivoskiinteistöjen tilanne on todellakin vastannut asiantuntijalausunnossa esitettyä ”aikaisemmin toiminnassa olleiden” kaivoskiinteistöjen määritelmää. Kuten nimittäin kantajat sitä paitsi myöntävät, niistä Olympiasin kaivoskiinteistö on ollut toiminnassa ainakin vuoteen 1992 asti ja Stratonin kaivoskiinteistö vuoteen 2002 asti ja Skouriesin kaivoskiinteistö vastaa kyseisen lausunnon määritelmää kaivoskiinteistölle, joka on ollut toteutettavuustutkimuksen kohteena (ks. edellä 96 kohta). Kantajat eivät ole kiistäneet tätä kyseisessä asiantuntijalausunnossa todettua seikkaa.

102 Ensinnäkin Stratonin kaivoskiinteistöä varten oli 18.2.2003 myönnetty toimilupa, joka oli sitä koskevan kumoamiskanteen vireilläolosta huolimatta voimassa vielä riidanalaisen myynnin ajankohtana. Lisäksi riidanalaisen sopimuksen 3.1 artiklan sanamuodosta ilmenee, että ainakin yksi toimilupa oli jo olemassa. Näin ollen on hylättävä kantajien perustelut, joilla on tarkoitus vedota siihen, että arvo olisi ollut alempi sen vuoksi, ettei kyseistä kaivoskiinteistöä varten olisi ollut voimassa olevia lupia kyseisen myynnin ajankohtana ja ettei näitä lupia olisi siirretty kyseisellä sopimuksella.

103 Skouriesin kaivoskiinteistön arvon osalta on kiistatonta, että kyseinen kaivoskiinteistö oli pelkkä esiintymä, jota varten ei vielä ollut asianmukaista infrastruktuuria eikä kaivoslupia ja jota ei ollut milloinkaan hyödynnetty. Tämä toteamus vastaa siten asiantuntijalausunnossa annettua määritelmää ”toteutettavuustutkimuksen kohteena olleelle kaivoskiinteistölle”. Eräs yhtiö on todella tehnyt tällaisen tutkimuksen vuonna 1998. Asiantuntijalausunnon mukaan tämä kaivoskiinteistö voidaan arvioida tuloihin perustuvaa lähestymistapaa käyttäen, koska sille on mahdollista saada kaivoslupa ja sitä voidaan ryhtyä hyödyntämään. Asiantuntijalausunnossa otetaan saman kaivoskiinteistön arvon laskemista varten huomioon myös kehitys-, rakennus- ja toimintakustannukset sekä kaivosluvan saamiseksi tarvittavat hallintomenot. Näin ollen komissio ei ole tehnyt minkäänlaista ilmeistä arviointivirhettä riidanalaisen päätöksen perustelujen 77 ja 78 kohdassa nojautuessaan asiantuntijalausunnossa esitettyyn arvioon kyseisen kaivoskiinteistön arvosta.

104 Edellä todetusta seuraa, että komission on katsottava voineen perustellusti katsoa, että käsiteltävänä olevassa tapauksessa Stratonin ja Skouriesin kaivoskiinteistöihin on voitu soveltaa tuloihin perustuvaa lähestymistapaa.

105 Siltä osin kuin on lopuksi kyse Olympiasin kaivoskiinteistöstä, kantajat arvostelevat komissiota asiantuntijalausunnon tietojen käyttämisestä valikoivalla tavalla. Tältä osin on syytä muistuttaa, ettei komissiolla ole velvollisuutta pitäytyä asiantuntijalausunnossa esitettyihin tuloksiin sokeasti vaan komission on päinvastoin tarkistettava ne ja arvioitava kyseisten asiantuntijoiden työtä (ks. vastaavasti edellä 78 kohdassa mainittu tuomio Valmont v. komissio, EU:T:2004:266, 72 kohta). Asiassa on ennemmin kysymys siitä, onko komissio voinut hyväksyä asiantuntijalausunnon vertailukohdaksi Kassandran kaivosten arvon määrittämisessä mutta kuitenkin poiketa asiantuntijalausunnon tuloksista varsinkin tämän kaivoskiinteistön osalta, kuten riidanalaisen päätöksen perustelujen 74–76 kohdasta ilmenee.

106 Tältä osin on todettava, että komissio on ilmeistä arviointivirhettä tekemättä voinut katsoa riidanalaisen päätöksen perustelujen 75 kohdassa, ettei se voinut ottaa huomioon Olympiasin kaivoskiinteistön senhetkistä negatiivista nettoarvoa siten kuin se oli asiantuntijalausunnossa arvioitu

tuloihin perustuvaa lähestymistapaa käyttäen. Yhtäältä nimittäin kyseinen arvo edellytti toimivan kaivoksen olemassaoloa. Riidanalaisen päätöksen tekemisen ajankohtana kyseinen kaivoskiinteistö ei kuitenkaan voinut olla tuotantokuntoinen moneen vuoteen, kun otetaan huomioon voimassa olevien toimilupien peruuttamisen ja uusien toimilupien saamista kohdanneiden vaikeuksien taustalla olleet vakavat ympäristöongelmat. Tämän vuoksi komissiolla on ollut oikeus katsoa riidanalaisen päätöksen tekemisen ajankohtana, että asiantuntijalausunnon perusteena ollut olettama, jonka mukaan toiminta tällä kaivoskiinteistöllä voitaisiin aloittaa uudelleen vuonna 2008, samoin kuin riidanalaisen sopimuksen 3.3 artiklassa edellytetyt lupien myöntämisen määräajat olivat epärealistisia. Kantajat ovat sitä paitsi itse korostaneet useaan kertaan, että luvan myöntäminen tätä kaivoskiinteistöä varten oli epävarmaa.

107 Toisaalta komissio on arvioinut riittävän uskottavalla tavalla, ettei mikään yksityinen sijoittaja olisi suostunut maksamaan positiivista hintaa ostaakseen omaisuutta, jonka arvo oli negatiivinen. Markkinataloudessa toimivan yksityisen sijoittajan käyttäytymistä ohjaavat nimittäin tuottonäkymät (ks. tuomio 12.12.2000, Alitalia v. komissio, T-296/97, Kok., EU:T:2000:289, 84 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kuten komissio on uskottavasti huomauttanut, yksityinen sijoittaja olisi tuottonäkymiä arvioidessaan ottanut huomioon Olympiasin kaivoskiinteistön tiedossa olleen arvon ja tappioita välttääkseen käynnistänyt kaivoksensa toiminnan vasta sitten, kun kullan hintatason nousu olisi tehnyt sen kannattavaksi. Kantajat eivät kuitenkaan ole onnistuneet saattamaan epäuskottavaksi komission arviointia, jonka mukaan kaivoksen toimintaan tarvittavien lupien myöntäminen oli epätodennäköistä. Sama koskee olettamaa, jonka mukaan tämän kaivoksen toiminnan käynnistäminen siinäkin tapauksessa, että kullan hinta tekisi sen teoriassa kannattavaksi, oli siinä määrin epävarmaa, ettei kyseistä arvoa voitu laskea, minkä vuoksi se vahvistettiin nollaksi.

108 Komissio ei ole tehnyt ilmeisiä arviointivirheitä myöskään vähentäessään kyseisestä arvosta 5,5 miljoonaa euroa Olympiasin kaivoskiinteistön kunnossapitokuluina, sellaisina kuin ne oli vahvistettu riidanalaisen sopimuksen 3 artiklaan perustuvalla sopimusvelvoitteella (ks. riidanalaisen päätöksen perustelujen 75 kohta), jonka mukaan Ellinikos Chrysosin oli vastattava näistä kuluista enintään kolmen vuoden ajan. Koska nimittäin niiden vuosien lukumäärä, joiden aikana tämä kaivoskiinteistö ei tulisi olemaan toiminnassa, ei ollut ennalta tiedossa tarvittavien toimilupien puuttumisen vuoksi, komissiota ei voida arvostella ylimääräisten kunnossapitokulujen huomiotta jättämisestä. Lisäksi kyseisen sopimuksen 4 artiklaan sisältyi irtisanomisehto, jonka mukaan toinen sopimuspuoli olisi voinut irtisanoa sopimuksen toisen osapuolen jättäessä täyttämättä sovitut velvoitteet, joihin sisältyi se, että Kreikan valtio myöntää toimiluvat. Jos toimilupia ei olisi myönnetty, Ellinikos Chrysos olisi siten voinut sopimuksen 3.3 artiklassa vahvistettuja määräaikoja noudattaen vapautua velvoitteestaan vastata kunnossapitokuluista myöhempinä vuosina.

109 Edellä todetuin perustein on katsottava, että riidanalaisen päätöksen perustelujen 75 ja 76 kohdassa esitetty päättely on uskottava ja johdonmukainen ja ettei komissio ole tehnyt minkäänlaista ilmeistä arviointivirhettä yksityinen sijoittaja –arviointiperusteen soveltamisessa.

110 Kantajien esittämät erilaiset väitteet eivät horjuta tätä johtopäätöstä.

111 Tämä pätee ensinnäkin kantajien väitteeseen, jonka mukaan komission olisi pitänyt ottaa huomioon tässä tilanteessa olemassa ollut todellinen yksityinen myyjä eli Kinross-konserni/TVX Hellas arvioidakseen sitä, oliko riidanalaisella myynnillä luovutettujen omaisuuserien hinta niiden markkina-arvon mukainen.

112 Tältä osin on syytä todeta yhtäältä, että Kinross-konserni/TVX Hellas oli kyseisten omaisuuserien entinen omistaja, joka pyrki toiminnastaan aiheutuneiden suurten tappioiden vuoksi luopumaan investointisuunnitelmastaan, ja toisaalta, ettei Kassandran kaivosten luovuttamiselle Kreikan valtiolle vahvistettu hinta selvästikään perustunut myytävien omaisuuserien arvosta käytyyn neuvotteluun, johon olisi sisältynyt näiden omaisuuserien objektiivinen arviointi. Kuten asianosaisten välisen sopimuksen johdanto-osan sanamuodossa nimenomaisesti mainitaan, 11 miljoonan euron hinnan katsottiin olevan ”kohtuullinen rahakorvaus”, joka lakkautti kaikki kyseisen entisen omistajan ja

Helleenien tasavallan keskinäiset saatavat. Tästä seuraa loogisesti, että huomioon ei ole otettu ainoastaan omaisuuserien arvoa sellaisinaan vaan myös muiden velvoitteiden noudattamatta jättämiseen perustuvat saatavat. Tällaiset seikat eivät kuitenkaan koske omaisuuserien arvoa, ja ne riippuvat menneisyydessä tapahtuneista tosiseikoista, joilla ei välttämättä ole uudelle ostajalle merkitystä tulevaisuuden kannalta.

113 Ellinikos Chrysosin väite, jonka mukaan se, etteivät saatavat olleet tietyn määräisiä eivätkä erääntyneitä riidanalaisen myynnin ajankohtana, osoittaisi sen, ettei 11 miljoonan euron määrä perustunut saatavien todelliseen kuittaukseen, on myös hylättävä. Ajankohtana, jona osapuolten välisen sopimuksen sopimuspuolet ovat sopineet keskinäisten vaateidensa ja velvoitteidensa selvittämisestä, osapuolet ovat nimittäin sopineet, että tätä rahamäärää voitiin pitää kohtuullisena rahakorvauksena, jotta voidaan välttää tuomioistuimissa ja välimiesmenettelyissä useiden vuosien ajan jatkuvat oikeusriidat, joista aiheutuisi erittäin suuria kustannuksia ja joiden lopputulos olisi epävarma (ks. kyseisen sopimuksen johdanto-osan F kappale). Tällaiset saatavat ovat siten olleet tietyn määräisiä ja ne olivat siten erääntyneitä kyseisen sopimuksen vahvistamista koskevan lain julkaisemisesta lähtien. Lisäksi on syytä todeta, että kyseisen sopimuksen johdanto-osan D ja E kappaleessa määriteltiin nämä saatavat eli yhtäältä vaateet, joita valtio esitti sen johdosta, etteivät kaivokset olleet toiminnassa ja ettei kullanrikastuslaitoksen perustamista ja toimintaa varten ollut esitetty uusia tutkimuksia, ja ympäristönsuojelulainsäädäntöä koskevien (todettujen tai toteamattomien) laiminlyöntien johdosta, ja toisaalta TVX Hellasin vaateet, jotka perustuivat takuuta ja näiden kaivosten asianmukaiseen toimintaan tarvittavien kaikkien lupien ja hyväksyntöjen myöntämistä ja erityisesti sijoitettujen pääomien menettämisestä aiheutuneita vahinkoja koskeviin lausumiin.

114 Vaikka näin ollen ei voida lähtökohtaisesti sulkea pois sitä, että 11 miljoonan euron rahamäärä vastaa myös Kreikan tasavallan sittemmin Ellinikos Chrysosille siirtämien omaisuuserien oikeaa markkina-arvoa, ei myöskään voida väittää, ettei tämä rahamäärä olisi liittynyt Helleenien tasavallan ja TVX Hellasin keskinäisten saatavien kuittaamiseen. Edellä todetuin perustein komissio ei ole tehnyt tosiseikkoja koskevia virheitä myöskään katsoessaan riidanalaisen päätöksen perustelujen 53–55 kohdassa, että kyseinen rahamäärä johtui osapuolten välisen sopimuksen sopimuspuolten välillä olleiden keskinäisten saatavien selvittämisestä.

115 Koska kantajat eivät ole esittäneet yksityiskohtaisia perusteluja, joilla voitaisiin osoittaa, että saatavien kuittauksen lopputulos saattoi ilmentää kaivosten todellista markkina-arvoa, koska asianosaisten välillä selvitetyt vastavuoroiset saatavat sisältyivät osana myytyjen omaisuuserien objektiiviseen arvoon ja siten niiden hintaan, komissiota ei näin ollen voida arvostella siitä, että se on katsonut riidanalaisen päätöksen perustelujen 54 kohdassa, ettei vaateiden selvitys edustanut myytyjen omaisuuserien arvoa.

116 Tässä tilanteessa on katsottava, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä kieltäytyessään ottamasta yksityinen sijoittaja –arviointiperusteen soveltamisessa huomioon Kinross-konsernin/TVX Hellasin käyttäytymistä riidanalaisella sopimuksella luovutettujen omaisuuserien arvioinnin vertailukohtana.

117 Sama pätee toiseksi myös Helleenien tasavallan väitteeseen, jonka mukaan yksityinen sijoittaja huolehtisi kaivosten myyntiä koskevassa todellisessa tilanteessa kaivosten asianmukaisen toiminnan turvaamisesta, minkä vuoksi ympäristönsuojelua ja työpaikkojen turvaamista koskevat vaatimukset olisi otettava huomioon kyseisten kaivosten arvioinnissa. Tältä osin on yhtäältä korostettava, ettei riidanalaisen sopimuksen sanamuodosta ilmene, että Kreikan valtio olisi halunnut Ellinikos Chrysosin kanssa tekemällään sopimuksella valvoa ympäristöön ja työllisyyteen liittyvien vastuiden siirtymistä entiseltä omistajalta uudelle omistajalle tai että sen olisi ollut pakko toimia nopeasti välttääkseen ympäristöön tai työllisyyteen kohdistuvien ongelmien pahenemisen. Kreikan valtio on päinvastoin ottanut kyseiseen sopimukseen ehdon, jonka mukaan Ellinikos Chrysos vapautetaan kaikesta vastuusta ympäristöön tai kolmansiin osapuoliin kohdistuvista vahingoista, jotka ovat aiheutuneet tai joihin johtanut seikka on tapahtunut ennen tämän sopimuksen vahvistamista koskevan lain julkaisemista.

Riidanalaisessa sopimuksessa määrätään täydellisestä vastuuvapaudesta sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen ilmenevien vastuiden osalta siinä tapauksessa, että sopimus irtisanotaan (ks. sopimuksen 1.3 artikla).

118 Kolmanneksi on hylättävä myös Helleenien tasavallan perustelut, joiden mukaan se olisi tähän luovutustoimeen osallistumalla vähentänyt tappioita, jotka sille olisi aiheutunut, jos Kassandran kaivosten toiminta olisi lakannut kokonaan. Liiketoimen järkevyys tuen myöntävän julkisen vallan käyttäjän tai julkisen yrityksen kannalta ei nimittäin vapauta tarkistamasta, saako sen vastaanottava yritys näistä toimenpiteistä sellaista taloudellista etua, jota se ei olisi saanut normaalein markkinaehdoin, eikä se näin ollen riitä tekemään kyseisestä toimenpiteestä yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen mukaista (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2010, Kreikka ym. v. komissio, T-415/05, T-416/05 ja T-423/05, Kok., EU:T:2010:386, 213 ja 214 kohta).

119 Neljänneksi myöskään tähän kanneperusteeseen liittyvällä Ellinikos Chrysosin väitteellä, jonka mukaan Kassandran kaivoksiin investoinnin kirjaamiseen tappioksi Kinross-konsernin/TVX Hellasin vuosikertomukseen liittyy tosiseikkoja koskeva virhe, ei ole vaikutusta asiaan.

120 Yhtäältä tämä väite merkitsee samaa kuin yksityinen sijoittaja –arviointiperusteen soveltamisessa sen vuoksi tapahtuneeksi väitetty virhe, että komission olisi pitänyt ottaa huomioon todellisen yksityisen sijoittajan eli Kinross-konsernin/TVX Hellasin käyttäytyminen arvioidessaan luovutettujen omaisuuserien markkina-arvoa sellaisena kuin sitä on tarkasteltu edellä 110–116 kohdassa. Toisaalta – kuten komissio on asianmukaisesti korostanut riidanalaisen päätöksen perustelujen 52 kohdassa – yhtiön kirjanpidollinen arvo ei aina ole sama kuin markkina-arvo arvioitaessa omaisuuseriä niiden hinnan määrittämiseksi myynnin yhteydessä (ks. vastaavasti edellä 118 kohdassa mainittu tuomio Kreikka ym. v. komissio, EU:T:2010:386, 307–309 kohta).

121 Sellaisten seikkojen puuttuessa, jotka voisivat osoittaa riidanalaisella myynnillä luovutettujen omaisuuserien kirjanpidollisen arvon vastaavan niiden markkina-arvoa, komissiota ei näin ollen voida arvostella kyseisen arvon huomiotta jättämisestä riidanalaisen päätöksen perustelujen 52 kohdassa.

122 Viidenneksi siltä osin kuin on kyse kantajien väitteistä, jotka koskevat laskuvirhettä riidanalaisella sopimuksella luovutettujen kaivosten arvon määrittämisessä, on syytä muistuttaa aluksi, että riidanalaisen päätöksen perustelujen 68 kohdassa komissio selittää tutkineensa kunkin kyseessä olevan kolmen kaivoskiinteistön arvon tarkastelemalla kahta asiaa eli yhtäältä kaivoksen arvoa, jonka täytyy perustua myyntihetkellä vallinneisiin taloudellisiin tekijöihin, ja toisaalta kaivoksen toimintakykyä, jonka ansiosta kyseinen arvo voitaisiin realisoida.

123 Tältä osin Ellinikos Chrysos kiistää, että komissio olisi pystynyt tekemään erillisen laskelman kustakin kyseessä olevasta kaivoskiinteistöstä. Tässä tarkoituksessa se nojautui istunnossa Symvoulio tis Epikrateiasin 17.4.2013 antamaan tuomioon nro 1492/2013, jossa vahvistettiin, että Kassandran kaivokset muodostivat yhden jakamattoman kokonaisuuden. Unionin yleinen tuomioistuin katsoo, ettei tällainen väite ole perusteltu, koska siinä sivuutetaan se, että kyseisten kaivosten kokonaisarvo on pelkästään kaikkien yksittäisten kaivosten arvojen summa ja että yhden kaivoskiinteistön negatiivinen arvo vaikuttaa muiden kaivoskiinteistöjen positiiviseen arvoon.

124 Siltä osin kuin asiassa on ensinnäkin kyse kunkin kyseessä olevan kaivoskiinteistön arvon laskemisesta, on syytä viitata edellä oleviin 100–109 kohtaan.

125 Siltä osin kuin asiassa on toiseksi kyse näiden maa-alueiden arvosta, on syytä muistuttaa, että riidanalaisella sopimuksella luovutetaan muiden varallisuuserien joukossa suuri määrä kiinteistöjä ja maa-alueita, joista osa on rakennuskelpoisia, osa rakennuskelvottomia ja osa maatalousmaata (ks. kyseisen sopimuksen 1 artiklan A osa). Riidanalaisen päätöksen perustelujen 81 kohdassa komissio pitää näitä maa-alueita kaivostoiminnan erityispiirteiden vuoksi kaivosyrityksen omaisuuserinä eikä

tavallisina kiinteistöinä laajassa merkityksessä. Kantajat väittävät, että koska Kassandran kaivokset eivät olleet toiminnassa riidanalaisen myynnin ajankohtana, näiden maa-alueiden arvo oli alentunut sen vuoksi, että niiden käyttö oli mahdotonta.

126 Tältä osin on syytä todeta, että komissio on ottanut riidanalaisen päätöksen perustelujen 81 kohdassa kyseessä olevien kiinteistöjen arvioinnin vertailukohdaksi asiantuntijalausunnon ja katsonut niiden olevan kaivoksista erillisiä omaisuuseriä mutta myöntänyt, ettei niitä voitu käyttää muihin tarkoituksiin kuin kaivostoimintaan. Tämä arviointi on hyväksyttävä, koska kyseiset maa-alueet ovat varallisuuteen sisältyviä lisäeriä, joilla sellaisinaan on taloudellisesti arvioitavissa oleva arvo.

127 Koska asiantuntijalausunto perustui tietoihin, jotka Ellinikos Chrysos oli esittänyt kyseisten kaivosten arviointia varten ja jotka eivät siten muodostaneet aidosti riippumatonta arviota, komissio on lisäksi tarkistanut kyseisille maa-alueille asiantuntijalausunnossa ilmoitetun arvon, joka oli kuusi miljoonaa euroa, käyttämällä tämän perusteena muun muassa hintaa, jonka TVX Hellas oli maksanut niiden ostamisesta vuonna 1995, ja mukauttamalla tämän hinnan teollisuustuotannon yleisen hintaindeksin kehitykseen vuosien 1995 ja 2003 välisenä ajanjaksona (ks. riidanalaisen päätöksen perustelujen 84–86 kohta).

128 Tällä lähestymistavalla komissio on päätynyt siihen, että TVX Hellasin vuonna 1995 ostamien maa-alueiden arvo oli 3,5 miljoonaa euroa ja saman yhtiön vuoden 1995 jälkeen ostamien muiden 70 maa-alueen arvo oli 1,1 miljoonaa euroa. Viimeksi mainittujen maa-alueiden arvo oli saatu kyseisen yhtiön tilinpäätöksestä, ja komissio on katsonut, että siinä ilmoitettu hinta oli markkinasuuntautunut, koska se oli määräytynyt markkinoilla (ks. riidanalaisen päätöksen perustelujen 88 kohta). Näin saatu 4,6 miljoonan euron kokonaismäärä on mukautettu Kreikan teollisuustuotannon yleisen hintaindeksin kehitykseen ajanjaksoina 1995–2003 ja 1998–2003, ja näin on päästy 5,9 miljoonan euron lopputulokseen. Komissio on siten päätynyt rahamäärään, joka oli hyvin lähellä asiantuntijalausunnossa esitettyä, ja se on siis katsonut sen edustaneen markkina-arvoa joulukuussa 2003 (ks. riidanalaisen päätöksen perustelujen 89 ja 90 kohta).

129 Kuitenkin yhtäältä Kreikan viranomaiset ovat itse myöntäneet hallinnollisen menettelyn aikana, että vuoden 1995 tarjouskilpailussa toteutunut maa-alueiden arvo voitiin ottaa huomioon (ks. riidanalaisen päätöksen perustelujen 87 kohta).

130 Toisaalta tällainen toimintatapa noudattaa oikeuskäytäntöä, jossa myönnetään, että ostokustannukset voivat antaa toissijaisen tai välillisen osoituksen maa-alueen arvosta (tuomio 29.3.2007, Scott v. komissio, T-366/00, EU:T:2007:99, 106 kohta, jonka osalta tuomioon ei ole haettu muutosta). Käsiteltävänä olevassa tapauksessa komissio on todellakin käyttänyt TVX Hellasin vuonna 1995 maa-alueiden ostoajankohtana maksamaa hintaa tarkistaakseen ja vahvistaakseen niiden arvon, joka oli jo arvioitu asiantuntijalausunnossa, kuten riidanalaisen päätöksen perustelujen 86 kohdassa todetaan.

131 Tältä osin arvostelu siitä, että komissio on soveltanut teollisuustuotannon yleistä hintaindeksiä kyseessä olevien maa-alueiden arvon mukauttamiseksi ottamalla huomioon inflaatiokehityksen vuoteen 2003 asti, vaikka kyseistä indeksiä sovelletaan teollisuusomaisuuteen eikä maa-alueisiin, joilla teollisuusomaisuutta tuotetaan, ei vaikuta vakuuttavalta. Yhtäältä nimittäin oli komission tehtävänä selvittää kyseisten maa-alueiden arvo riidanalaisen myynnin ajankohtana vuonna 2003 eikä vuonna 1995, ja toisaalta – kun teollisuusmaa-alueiden hinnoille ei ollut indeksiä – komission oli sovellettava joko liikekiinteistöjen hintaindeksiä tai teollisuustuotannon yleistä hintaindeksiä, joista tässä tapauksessa on käytetty jälkimmäistä. Lisäksi on syytä todeta, että tämä valinta on ollut oikeastaan kantajien edun mukainen, koska se on johtanut pienempään hintaan kuin liikekiinteistöjen hintaindeksin soveltaminen olisi johtanut. Näin ollen komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä käyttäessään teollisuustuotannon yleistä hintaindeksiä. Siten on katsottava, että käsiteltävänä olevassa tapauksessa komissio on antanut maa-alueille arvon, joka vastaa riittävän tarkasti niiden arvoa joulukuussa 2003, kuten asiaan sovellettavassa oikeuskäytännössä edellytetään (edellä 130 kohdassa mainittu tuomio Scott v. komissio, EU:T:2007:99, 100 kohta).

132 Kantajien väite on edellä todetuin perustein hylättävä siltä osin kuin se koskee kyseessä olevien maa-alueiden arvon laskentatapaa.

133 Siltä osin kuin asiassa on kolmanneksi kyse asianomaisista mineraalivarannoista, on syytä todeta, että Kreikan valtio on luovuttanut riidanalaisella sopimuksella Ellinikos Chrysosille yhtäältä kultamalmivarantoja ja toisaalta muita mineraalikonsentraatteja (lyijy ja sinkki).

134 Kultamalmivarantojen osalta komissio myöntää riidanalaisessa päätöksessä, että kultavarantojen arvo oli riidanalaisen myynnin ajankohtana negatiivinen hintojen ja kustannusten välisen suhteen vuoksi, kun otetaan huomioon kullan hinnan verrattain alhainen taso sekä kultakonsentraattien kuljetus- ja rikastuskustannukset, jotka on laskettu riidanalaisen päätöksen perustelujen 92 kohdassa. Komissio korostaa lisäksi, ettei asiantuntijalausunnossa arvioida kultamineraalien arvoa. Sen vuoksi komissio päätyy katsomaan, että kyseisen arvon laskeminen on mahdotonta (ks. riidanalaisen päätöksen perustelujen 93 kohta).

135 Kultamalmivarantojen osalta komissio nimittäin katsoo, että valistunut sijoittaja ei tappioita välttääkseen ryhtyisi rikastamaan niitä ja että niiden arvo ei sen vuoksi ollut negatiivinen vaan nolla. Helleenien tasavalta on kuitenkin huomauttanut, että kultakonsentraattien arsenikkipitoisuus oli lähes 10 prosenttia ja että silloin, kun niitä ei voida kaupata, ne luokitellaan vaarallisiksi jätteiksi, joiden käsittely ja jätehuolto ovat kaivannaisteollisuuden jätehuollosta 15.3.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/21/EY (EUVL L 102, s. 15) mukaan pakollisia. Komissio on kuitenkin perustellusti todennut, että ympäristökustannukset oli jo otettu huomioon kaivosten arvon laskennassa ja ettei niitä sen vuoksi ollut vähennettävä toiseen kertaan kyseisten varantojen arvioinnin yhteydessä.

136 Luovutettuihin esiintymiin sisältyvien muiden mineraalikonsentraattien osalta komissio on nojautunut asiantuntijalausunnossa esitettyyn 30.6.2004 olemassa olleiden konsentraattien arviointiin, jonka perusteena on käytetty metallimaksujen laskentaan käytettyä standardimenetelmää, josta saadaan metallitehtaan nettotuotto (ks. riidanalaisen päätöksen perustelujen 95 ja 96 kohta). Komissio on sen jälkeen kertonut (Ellinikos Chrysosin ilmoittamat) joulukuun 2003 mineraalimäärät metallien hinnoilla, sellaisina kuin ne on noteerattu metallipörssissä, ja päätynyt 3 miljoonan euron arvoon. Lisäksi komissio on täsmentänyt, että koska Ellinikos Chrysos on myynyt esiintymät joulukuussa 2004 eli asiantuntijalausunnon laatimisen jälkeen, riidanalaisen myynnin aikoihin ei ollut olemassa toista sellaista myyntiä, joka olisi voitu ottaa huomioon vertailevan arvioinnin tekemiseksi. Komission tekemässä laskelmassa ei siten ole tältä osin minkäänlaista ilmeistä virhettä.

137 Helleenien tasavallan väite, jonka pääsisällön mukaan luovutettuihin esiintymiin sisältyneiden mineraalien määrät Ellinikos Chrysosille tehdyn myynnin aikana olisivat olleet asiantuntijalausunnossa arvioituja pienemmät, on hylättävä, koska se ei ole ollut komission tiedossa hallinnollisen menettelyn aikana. Valtiontukea koskevan päätöksen laillisuutta on nimittäin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan arvioitava niiden tietojen perusteella, jotka ovat olleet komission käytettävissä kyseistä päätöstä tehdessään (ks. tuomio 20.3.2013, Rousse Industry v. komissio, T-489/11, EU:T:2013:144, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), eikä kantaja voi vedota tuomioistuimissa sellaisiin tosiseikkoihin, joita ei ole esitetty SEUT 108 artiklassa tarkoitetussa oikeudenkäyntiä edeltävässä menettelyssä. Komissiota ei myöskään voida arvostella sellaisten mahdollisten tosiseikkojen tai oikeudellisten seikkojen huomiotta jättämisestä, jotka olisi voitu esittää sille mutta joita sille ei ole esitetty hallinnollisen menettelyn aikana, koska komissiolla ei ole velvollisuutta tutkia omasta aloitteestaan ja välillisesti päättelemällä, millaisia seikkoja sille olisi voitu esittää (ks. vastaavasti tuomio 27.9.2012, Wam Industriale v. komissio, T-303/10, EU:T:2012:505, 119 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

138 Tämä väite on siten hylättävä siltä osin kuin siinä viitataan luovutettuihin esiintymiin sisältyneiden muiden mineraalikonsentraattien arvon laskemisessa tehtyyn virheeseen.

139 Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa, joka koskee ensimmäistä tukitoimenpidettä, on kaiken edellä todetun perusteella hylättävä kokonaisuudessaan, koska unionin yleinen tuomioistuin ei ole todennut ilmeistä arviointivirhettä yksityinen sijoittaja -arviointiperusteen soveltamisessa eikä mitään muutakaan tosiseikkoihin liittyvää virhettä tai laskuvirhettä SEUT 107 artiklan 1 kohdan soveltamisessa.

– Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka perustuu valtion varojen käyttöä koskevaan edellytykseen liittyvään arviointivirheeseen

140 Kantajat katsovat pääasiallisesti, että komissio on arvioinut tosiseikkoja virheellisesti katsoessaan riidanalaisen päätöksen perustelujen 106 kohdassa, että Helleenien tasavalta on toiminut myyjänä eikä vain yleisen edun vuoksi välittäjänä, ja että komissio on sen vuoksi virheellisesti katsonut valtion varojen käyttöä koskevan edellytyksen täyttyneen. Yhtäältä nimittäin liiketoimi muodostui todellisuudessa yksityisten yritysten välillä tehdyistä sopimuksista, jotka olivat toistensa ”peilikuvia” tai ”seurasivat toisiaan” tai jotka oli ”kytketty toisiinsa” siten, että Kreikan valtio oli toiminut ainoastaan välittäjänä löytääkseen ostajan ja turvatakseen kaivosten toiminnan jatkuvuuden ja siten myös ympäristön jatkuvan suojelun ja työpaikkojen säilyttämisen kyseisellä seudulla.

141 Toisaalta Kassandran kaivosten riidanalaiseen myyntiin perustuvan hinnan maksamiseen käytetyt varat, jotka riidanalaisen sopimuksen 2 artiklan nojalla maksettiin suoraan TVX Hellasille, eivät merkinneet valtion varojen suoraa vähenemistä, joka voisi johtua Kreikan valtion menettelystä, koska valtion varoja ei siirretty suoraan eikä välillisesti siten kuin asiaa koskevassa oikeuskäytännössä tarkoitetaan.

142 Lisäksi Helleenien tasavallan mukaan sen aseman pelkkänä välittäjänä riidanalaisessa luovutuksessa vahvistaa sisämarkkinoiden ja palvelujen pääosastoon kuuluvaan osastoon ”Julkiset hankinnat” kuuluvan yksikön ”Julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö” 21.9.2009 Kreikan kehitysministeriön pääsihteeristölle lähettämässä kirjeessä esitetty kanta, joka oli vastaus pääsihteeristön kysymykseen siitä, kuuluuko riidanalainen sopimus julkisia hankintoja koskevien oikeussääntöjen soveltamisalaan. Tässä kannanotossa vahvistettiin myös se, ettei unionin oikeudessa aseteta minkäänlaista velvoitetta tarjouskilpailun järjestämiseen kaivosten myymiseksi.

143 Ellinikos Chrysos toteaa lisäksi, että se seikka, että kyseessä olevia omaisuuseriä tai 11 miljoonan euron rahamäärää ei milloinkaan ole kirjattu Kreikan valtion talousarvioon, tekee Kreikan oikeuden mukaan mahdottomaksi tuen takaisinperimisen siten kuin riidanalaisessa päätöksessä edellytetään. Kreikan valtion olisi nimittäin säädettävä uutta erityislainsäädäntöä takaisinperintää koskevan velvoitteen täyttämiseksi.

144 Helleenien tasavallan mukaan Kassandran kaivosten myyntihinnan luokittelemiseen valtiontueksi ei riitä se, että hinta on markkina-arvoa pienempi, ja että Kreikan valtio on hankkinut näennäiseksi ajaksi TVX Hellasin varojen omistusoikeuden itselleen ennen niiden luovuttamista ostaja Ellinkos Chrysosille ja että Kreikan valtio on valvonut kaikkia näitä luovutustoimia ja vahvistanut ne lailla.

145 Komissio kiistää kantajien väitteet.

146 Valtion varojen käyttöä koskevaa edellytystä ja siten kyseessä olevan toimenpiteen johtumista valtion menettelystä koskevasta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että jotta etuja voitaisiin pitää [SEUT 107] artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tukena, niiden on yhtäältä oltava suoraan tai välillisesti valtion varoista myönnettyjä (ks. tuomio 16.5.2002, Ranska v. komissio, C-482/99, Kok., EU:C:2002:294, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

147 Toisaalta edun on johduttava valtion varojen siirrosta. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina tukina on nimittäin pidettävä ainoastaan suoraan tai välillisesti valtion varoista myönnettyjä tai lisäkustannuksia valtiolle merkitseviä etuja (ks. tuomio 19.3.2013, Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym. ja komissio v. Ranska ym., C-399/10 P ja C-401/10 P,

Kok., EU:C:2013:175, 99 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Nämä kaksi edellytystä ovat erillisiä ja kumulatiivisia (tuomio 5.4.2006, Deutsche Bahn v. komissio, T-351/02, Kok., EU:T:2006:104, 103 kohta).

148 Tässä yhteydessä valtion varojen siirtoa ei tarvitse osoittaa kaikissa tapauksissa, jotta yhdelle tai useammalle yritykselle myönnetty etu voitaisiin katsoa SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi. Tukena pidetään siten muun muassa toimenpiteitä, jotka eivät ole avustuksia sanan suppeassa merkityksessä mutta jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattavaksi tavallisesti kuuluvia kustannuksia ja ovat siten sekä luonteeltaan että vaikutuksiltaan avustusten kaltaisia (ks. edellä 147 kohdassa mainittu tuomio Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym. ja komissio v. Ranska ym., EU:C:2013:175, 100 ja 101 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

149 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan nimittäin SEUT 107 artiklan 1 kohdassa määritellään valtion toimenpiteet niiden vaikutusten perusteella (ks. tuomio 5.6.2012, komissio v. EDF, C-124/10 P, Kok., EU:C:2012:318, 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja edellä 147 kohdassa mainittu tuomio Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym. ja komissio v. Ranska ym., EU:C:2013:175, 102 kohta).

150 Valtion toimenpide, jonka perusteella yritykset, joihin sitä sovelletaan, voivat päästä parempaan asemaan kuin muut ja luoda riittävän konkreettisen riskin valtiolle tulevaisuudessa syntyvistä lisäkustannuksista, voi siten rasittaa valtion varoja (ks. edellä 147 kohdassa mainittu tuomio Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym. ja komissio v. Ranska ym., EU:C:2013:175, 106 kohta).

151 Lisäksi unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että valtion takauksen muodossa myönnetyt edut voivat merkitä lisäkustannuksia valtiolle (tuomio 1.12.1998, Ecotrade, C-200/97, Kok., EU:C:1998:579, 43 kohta; tuomio 8.12.2011, Residex Capital IV, C-275/10, Kok., EU:C:2011:814, 39–42 kohta ja edellä 147 kohdassa mainittu tuomio Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym. ja komissio v. Ranska ym., EU:C:2013:175, 107 kohta).

152 Oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että koska taloudellisesti tarkastellen se markkinaolosuhteiden muutos, jonka tietyille yrityksille välillisesti myönnetty etu synnyttää, perustuu julkisen vallan verovarojen menetykseen, ei se, että sijoittaja tekee sijoituspäätöksensä itsenäisesti, poista mainitun varojen menetyksen ja kyseisten yritysten saaman edun välistä yhteyttä (ks. edellä 147 kohdassa mainittu tuomio Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym. ja komissio v. Ranska ym., EU:C:2013:175, 108 kohta).

153 Näin ollen valtiontuen toteamiseksi komission on todettava riittävän suora yhteys yhtäältä tuensaajalle myönnetyn edun ja toisaalta valtion talousarvion pienentymisen tai jopa talousarvioon riittävän konkreettisesti kohdistuvan riskin välillä (edellä 147 kohdassa mainittu tuomio Bouygues ja Bouygues Télécom v. komissio ym. ja komissio v. Ranska ym., EU:C:2013:175, 109 kohta).

154 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on kiistatonta, että riidanalainen sopimus, josta Ellinikos Chrysos on saanut etua, on tehty tämän yrityksen ja Kreikan valtion välillä. Kyseisen sopimuksen mukaan Kreikan valtio myyjänä ottaa itselleen useita velvoitteita ja oikeuksia toista sopimuspuolta kohtaan, kuten kyseisen sopimuksen 1.3, 3.3 ja 4 artiklasta ilmenevät velvoitteet ja oikeudet. Siten on todettava, että tästä sopimuksesta, jossa Kreikan valtio on alullepanijana, allekirjoittajana ja takaajana, johtuvan edun voidaan katsoa johtuvan Kreikan valtion toimista.

155 Siitä seikasta, että etu on myönnetty suoraan tai välillisesti valtion varoista, on todettava ensinnäkin, että riidanalainen myynti eli Kassandran kaivosten jälleenmyynti Ellinikos Chrysosille markkinahintaa pienempään hintaan merkitsee Kreikan valtion tulojen pienentymistä siitä, mitä Kreikan valtio olisi voinut saada, ja siten varojen menetystä. Tämä merkitsee sellaisenaan etua yhtiölle, joka ostaa omaisuuserät, ja rasitusta, joka voi kohdistua valtion varoihin. Toiseksi riidanalaisen sopimuksen 1.3, 3.3 ja 4 artiklan nojalla tekemillään sitoumuksilla, jotka on vahvistettu Kreikan lain nro 3220/2004 52 ja 53 §:ssä, Kreikan valtio on asettanut talousarvionsa alttiiksi kustannusriskeille, jotka liittyvät

mahdollisesti tarvittaviin toimiin asiassa sovellettavan lainsäädännön mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi ostajan sijasta. Nämä Kreikan valtion antamat takuut aiheuttavat riittävän konkreettisen riskin valtioon kohdistuvan lisäkustannuksen toteutumisesta tulevaisuudessa siten kuin edellä 151–153 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetaan.

156 Näin ollen komissio ei ole tehnyt virhettä katsoessaan riidanalaisen päätöksen perustelujen 105–107 kohdassa, että valtion varojen siirtoa koskeva edellytys täyttyi.

157 Kantajien esittämät väitteet eivät horjuta tätä johtopäätöstä.

158 Siltä osin kuin on ensinnäkin kyse kantajien väitteestä, joka perustuu yhden ainoan liiketoimen olemassaoloon yksityisten toimijoiden välillä tehtyjen toisiinsa kytkettyjen sopimusten muodossa, on yhtäältä todettava, että riidanalaisen sopimuksen ja osapuolten välisen sopimuksen sanamuodoissa viitataan nimenomaisesti siihen, että Kreikan valtio ostaa kyseessä olevat omaisuuserät (ks. asianosaisten välisen sopimuksen II kohdan a ja e alakohta sekä riidanalaisen sopimuksen johdanto-osan 3 kohdan a alakohta ja 1 artikla). Kreikan valtion on nimittäin välttämättä täytynyt ostaa nämä omaisuuserät siirtääkseen niiden omistusoikeuden sen jälkeen Ellinikos Chrysosille. Siitä seikasta, ettei kyseisiä omaisuuseriä ole merkitty kiinteistörekisteriin Kreikan valtion nimiin, mihin Ellinikos Chrysos vetoaa osoittaakseen, ettei niiden omistusoikeus ole siirtynyt Kreikan valtiolle, oli nimenomaisesti säädetty lain nro 3220/2004 51 §:n 2 momentin a kohdassa poikkeuksena yleisesti sovellettavista säännöksistä. Tällaisella erityislain säännöksellä ei kuitenkaan ollut sellaista vaikutusta, että omistusoikeuden siirtyminen Kreikan valtiolle estyisi. Jollei nimittäin Kreikan valtio olisi ollut kyseisten omaisuuserien omistaja, se ei olisi voinut siirtää niiden omistusoikeutta Ellinikos Chrysosille.

159 Toiseksi Helleenien tasavallan väite, jonka mukaan valtion varoja ei ole siirretty suoraan, on myös hylättävä, koska se perustuu oikeuskäytännön epätäydelliseen ja virheelliseen tulkintaan. Kuten nimittäin edellä 147–149 kohdassa on huomautettu, varojen suora siirto ei ole välttämätön.

160 Lopuksi on hylättävä Ellinikos Chrysosin väite, jonka mukaan tuen takaisinperiminen on mahdotonta siksi, että Kreikan valtion olisi säädettävä tätä varten uutta erityislainsäädäntöä, koska kyseiset omaisuuserät tai kyseinen 11 miljoonan euron rahamäärä eivät ole milloinkaan sisältyneet valtion talousarvioon. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan nimittäin ainoa peruste, johon tuen takaisinperintää koskevan päätöksen vastaanottajana oleva jäsenvaltio voi vedota sisämarkkinoille soveltumattomaksi todetun tuen takaisin perimättä jättämiselle, on takaisinperintää koskevan päätöksen asianmukaisen täytäntöönpanon täydellinen mahdottomuus (ks. vastaavasti tuomio 12.5.2005, komissio v. Kreikka, C-415/03, Kok., EU:C:2005:287, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Se, että tätä varten on mahdollisesti välttämätöntä säätää erityislainsäädäntöä, ei kuitenkaan merkitse tällaista täydellistä mahdottomuutta vaan sisältyy sen sijaan asianomaisen jäsenvaltion velvollisuuteen toimia vilpittömässä yhteistyössä vaikeuksien voittamiseksi EUT-sopimuksen määräyksiä ja erityisesti valtiontukia koskevia sen määräyksiä täysimääräisesti noudattaen (ks. vastaavasti em. tuomio komissio v. Kreikka, EU:C:2005:287, 42 kohta).

161 Ensimmäistä tukitoimenpidettä koskeva ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa on edellä todetuin perustein hylättävä perusteettomana.

– Kanneperusteen kolmas osa, joka koskee kilpailun vääristymisen ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvan vaikutuksen olemassaoloa koskevan edellytyksen virheellistä arviointia (asia T-233/11)

162 Ensimmäiseksi Helleenien tasavalta väittää, että kilpailuoikeuden sääntöjä merkityksellisten markkinoiden määrittelystä on rikottu, koska komissio on katsonut esiintymiin sisältyneiden metallien kuuluneen kyseisiin markkinoihin. Helleenien tasavallan mukaan ainoa riidanalaisen myynnin ajankohtana tuotantokuntoinen kaivoskiinteistö oli Stratonin kaivoskiinteistö, joka tuotti vain lyijy- ja sinkkimineraaleja, joten kyseinen myynti koski vain näiden mineraalien markkinoita.

163 Toiseksi Helleenien tasavalta kiistää riidanalaisen päätöksen perustelujen 110 kohdassa esitetyn komission toteamuksen, jonka mukaan sinkin, kuparin, lyijyn, kullan ja hopean kaivuuta harjoitetaan yhdessätoista jäsenvaltiossa Kreikan lisäksi ja että näillä tuotteilla käydään kauppaa kaikkialla Euroopan unionissa. Tällä toteamuksella on nimittäin voitu viitata vain metallimarkkinoihin, jotka eivät olleet oikeat merkitykselliset markkinat. Kuten eräästä ”Olympias Marketing Study” -nimisestä raportista nimittäin ilmenee, lyijymineraalien kilpailevat tuottajat olivat sijoittautuneet kuuteen ja sinkkimineraalien kilpailevat tuottajat viiteen niistä yhdestätoista jäsenvaltioista, jotka komissio oli maininnut (oikeat merkitykselliset markkinat). Sitä paitsi Ellinikos Chrysosin vaikutus kilpailuun oli merkityksetön, koska riidanalaista myyntiä seuranneena vuonna sen tuotanto oli vain 0,2 prosenttia sinkin kaivoslouhinnasta ja 0,9 prosenttia lyijyn kaivoslouhinnasta Euroopan markkinoilla. Kyseinen myynti oli lisäksi kasvattanut edellä mainittujen mineraalien tuotantoa unionissa. Näistä mineraaleista ensin mainittu kattoi vain 34 prosenttia ja jälkimmäinen vain 54 prosenttia unionin potentiaalisesta metalliteollisuudesta, ja vaje katettiin tuonnilla unioniin kuulumattomista maista. Näin ollen tämä myynti oli edistänyt eikä vääristänyt Euroopan teollisuuden kilpailukykyä.

164 Komissio kiistää Helleenien tasavallan väitteet.

165 Aluksi on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan valtiontukia koskevissa asioissa SEUT 107 artiklan 1 kohdan soveltamisen edellytykset, jotka koskevat vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja kilpailun vääristymistä, liittyvät yleensä erottamattomasti toisiinsa. Erityisesti silloin, kun valtion myöntämä taloudellinen tuki vahvistaa yhden yrityksen asemaa yhteisön sisämarkkinoilla kilpaileviin muihin yrityksiin nähden, tuen on katsottava vaikuttavan viimeksi mainittuihin yrityksiin (ks. tuomio 30.4.2009, komissio v. Italia ja Wam, C-494/06 P, EU:C:2009:272, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

166 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että SEUT 107 artiklan 1 kohdan soveltamisen edellytyksiä arvioidessaan komissiolla ei ole velvollisuutta osoittaa, että tuet todella vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja että kilpailu tosiaankin vääristyy, vaan komission on ainoastaan tutkittava, ovatko nämä tuet omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristämään kilpailua (tuomio 29.4.2004, Italia v. komissio, C-372/97, Kok., EU:C:2004:234, 44 kohta ja tuomio 15.12.2005, Unicredito Italiano, C-148/04, Kok., EU:C:2005:774, 54 kohta).

167 Tuki on todettava sisämarkkinoille soveltumattomaksi kaiken kaikkiaan silloin, kun se vaikuttaa tai saattaa vaikuttaa yhteisön sisäiseen kauppaan ja kun sillä on vääristävä vaikutus yhteisön sisäiseen kilpailuun (edellä 166 kohdassa mainittu tuomio Unicredito Italiano, EU:C:2005:774, 55 kohta).

168 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa komissio on todennut riidanalaisen päätöksen perustelujen 110 kohdassa, että Ellinikos Chrysosin toimiala eli sinkin, kuparin, lyijyn, kullan ja hopean kaivu koski tuotteita, joiden kauppa sisämarkkinoilla on laajaa, että tätä toimintaa harjoitettiin 11 jäsenvaltiossa, että tuki vahvisti kyseisen yhtiön asemaa kilpailijoihinsa nähden ja että näistä syistä oli olemassa vaara kilpailun vääristymisestä ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

169 Helleenien tasavallan väitteet, joiden tarkoituksena on kiistää komission käyttämä merkityksellisten markkinoiden määrittely, eivät oikeuta kieltämään tämän päätelmän aiheellisuutta. On nimittäin riittävää, että komissio osoittaa, että riidanalainen tuki on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja että se vääristää tai uhkaa väristää kilpailua, eikä kyseessä olevien markkinoiden rajaaminen ole tarpeen (ks. tuomio 15.6.2010, Mediaset v. komissio, T-177/07, Kok., EU:T:2010:233, 146 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

170 Helleenien tasavallan perustelu, joka nojautuu ensimmäisen tukitoimenpiteen väitettyyn kilpailua edistävään vaikutukseen Euroopan markkinoilla vallitsevan raaka-ainevajauksen vuoksi, on puolestaan hylättävä tehottomana. Vaikka nimittäin tämä seikka pitäisi paikkansa, se ei kuitenkaan voi kumota kilpailun vääristymisen riskiä, joka johtuu Ellinikos Chrysosin markkina-aseman vahvistumisesta

kyseisen toimenpiteen toteuttamisen vuoksi, koska – kuten edellä 166 ja 167 kohdassa on muistutettu – komissiolla ei ole velvollisuutta osoittaa, että tuet todella vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja että kilpailu tosiaankin vääristyy.

171 Vaikka nimittäin Euroopan markkinoilla olisi mineraalituotannon osalta vajausta, Ellinikos Chrysos saisi joka tapauksessa kilpailuetua muihin mineraaliteollisuuden yrityksiin nähden, koska se kilpailee sisämarkkinoilla muiden mineraaliteollisuuden yritysten kanssa eikä sen tarvitse turvautua kyseisten mineraalien tuontiin.

172 Ensimmäistä tukitoimenpidettä koskevan ensimmäisen kanneperusteen kolmas osa on edellä todetuin perustein hylättävä perusteettomana.

Toinen tukitoimenpide

– Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka perustuu edun olemassaoloa koskevan edellytyksen virheelliseen arviointiin (asiat T-233/11 ja T-262/11)

173 Kantajat väittävät, että riidanalaiseen myyntiin sovellettu verovapautus oli määrältään pienempi kuin vähämerkityksisiä tukia koskeva raja-arvo. Tältä osin varainsiirtoverot oli yhtäältä laskettu kyseisten maa-alueiden virheellisen arvon eli European Goldfieldsin mielivaltaisesti ilmoittaman 6 miljoonan euron perusteella. Toisaalta kaivosoikeuksien luovutusvero oli laskettu virheellisesti Kassandran kaivosten kokonaisarvon perusteella, vaikka se olisi pitänyt laskea pelkkien kaivosoikeuksien perusteella noudattaen Kreikan kaivoslain 173 §:n 1 momenttia, jossa kaivosten arvo jätetään tämän veron laskentaperusteen ulkopuolelle.

174 Ellinikos Chrysos väittää lisäksi, ettei varainsiirtoverojen maksuvelvollisuus ollut syntynyt, koska riidanalainen sopimus ei ollut lopullinen ottaen huomioon, että kyseisen sopimuksen 3 ja 4 artiklassa ostajalle asetettiin velvollisuus valmistella yrityssuunnitelma, jota ei kuitenkaan ole esitetty.

175 Komissio kiistää nämä väitteet.

176 Aluksi on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimenpide, jolla valtion viranomaiset myöntävät tietyille yrityksille vapautuksen maksuista ja jolla ei tosin siirretä valtion varoja mutta asetetaan edunsaaja taloudellisesti edullisempaan asemaan kuin muut maksuvelvolliset, on SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea (tuomio 15.3.1994, Banco Exterior de España, C-387/92, Kok., EU:C:1994:100, 14 kohta; tuomio 19.5.1999, Italia v. komissio, C-6/97, Kok., EU:C:1999:251, 16 kohta ja tuomio 22.6.2006, Belgia ja Forum 187 v. komissio, C-182/03 ja C-217/03, Kok., EU:C:2006:416, 87 kohta).

177 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa komissio on katsonut riidanalaisen päätöksen perustelujen 118 kohdassa, että riidanalaisen myynnin yhteydessä piti maksaa kaksi eri veroa eli yhtäältä Kassandran kaivosten omistusoikeuden siirrosta maksettava vero, joka oli Kreikan kaivoslain mukaan 5 prosenttia kyseisten kaivosten myyntihinnasta, ja toisaalta kyseisten maa-alueiden omistusoikeuden siirrosta maksettava vero, joka oli 7–9 prosenttia niiden myyntihinnasta.

178 Kuten edellä 125–132 kohdassa on selostettu, jälkimmäisen veron osalta kantajat eivät ole kyenneet osoittamaan, että komissio olisi tehnyt laskuvirheitä kyseisten maa-alueiden arvon määrittämisessä. Koska kyseisen veron määrä 0,54 miljoonaa euroa on laskettu tällä perusteella (ks. riidanalaisen päätöksen perustelujen 124 kohta), myöskään se ei siten ole virheellinen. Tämän suuruinen määrä ylittää EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen 12.1.2001 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 69/2001 (EYVL L 10, s. 30) vähämerkityksisille tuille säädetyn 100 000 euron enimmäismäärän, joka oli voimassa riidanalaisen myynnin ajankohtana.

Tästä seuraa, ettei riidanalaisessa päätöksessä ole tuen olemassaoloon liittyviä virheitä siltä osin kuin kyseessä on vapautus näiden maa-alueiden omistusoikeuden siirrosta perittävän veron maksuvelvollisuudesta.

179 Helleenien tasavallan perustelu, jonka mukaan kyseisiä maa-alueita on mahdotonta käyttää muihin tarkoituksiin kuin kaivostoimintaan, ei voi horjuttaa tätä johtopäätöstä. Kuten edellä 126 kohdassa on selostettu, kyseisillä maa-alueilla on katsottava olevan oma arvonsa niillä sijaitsevien kaivosten arvon lisäksi, eikä niiden myyntiä voida vapauttaa tästä veronmaksuvelvollisuudesta.

180 Koska edellä 107–109 kohdassa on todettu, ettei komissio ole tehnyt virhettä arvioidessaan Kassandran kaivosten arvon, on vastaavasti päädyttävä toteamaan, ettei myöskään kaivosten omistusoikeudesta maksettavan veron määrän, jota Ellinikos Chrysos ei riidanalaisen sopimuksen 5 artiklan kolmannen kohdan ja 9 artiklan 5 kohdan nojalla ole tarvinnut maksaa, laskemisessa ole tehty virhettä.

181 Tällainen lain säännöksessä eli riidanalaisen sopimuksen vahvistamista koskevan Kreikan lain nro 3220/2004 52 §:ssä säädetty vapautus nimittäin on valtion menettelystä johtuva toimenpide, ja siihen sisältyy samanaikaisesti sekä riidanalaisen myynnin kohteena olevien omaisuuserien ostajan saama etu että valtion varojen menetys.

182 Siltä osin kuin Helleenien tasavalta vetoaa siihen, että vain ”kaivosoikeuksien luovutuksesta” voitiin verottaa Kreikan kaivoslainsäädännön (Kreikan kaivoslain 173 §:n 1 momentti) nojalla, tämä perustelu on edellä 137 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti jätettävä tutkimatta.

183 On myös hylättävä Ellinikos Chrysosin väite, jonka mukaan varainsiirtoveron maksuvelvollisuus ei ollut syntynyt, kun otetaan huomioon, ettei riidanalainen sopimus ollut luonteeltaan lopullinen. Ensinnäkin nimittäin mistään kyseisen sopimuksen määräyksestä ei ilmene, että sopimus olisi väliaikainen tai että se ei olisi lopullinen. Toiseksi määräyksissä, joihin Ellinikos Chrysos viittaa (sopimuksen 3 ja 4 artikla), on vain sopimuksen irtisanomista koskevat sopimusehdot, joiden nojalla sopimus saadaan lakkaamaan mutta sen syntymistä ei voida estää. Kolmanneksi sopimuksen 9 artiklassa määrätään nimenomaisesti, että sopimus tulee voimaan sinä päivänä, jona sen vahvistamista koskeva laki julkaistaan Helleenien tasavallan virallisessa lehdessä.

184 Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa on edellä esitetyin perustein hylättävä myös siltä osin kuin se koskee toista tukitoimenpidettä.

– Kanneperusteen toinen osa, joka koskee kilpailun vääristymisen ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvan vaikutuksen olemassaoloa koskevan edellytyksen virheellistä arviointia (asia T-233/11)

185 Helleenien tasavalta kiistää kilpailun vääristymisen uhan olemassaolon toisen tukitoimenpiteen yhteydessä viitaten pääasiallisesti samoihin perusteluihin, jotka on esitetty ensimmäistä tukitoimenpidettä koskevan ensimmäisen kanneperusteen kolmannen osan yhteydessä.

186 Koska toinen tukitoimenpide on liitännäisessä suhteessa ensimmäiseen tukitoimenpiteeseen ja koska kilpailun vääristymisen ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvan vaikutuksen olemassaoloa koskevan edellytyksen on katsottava täyttyneen ensimmäisen tukitoimenpiteen osalta, sen on katsottava täyttyneen myös toisen tukitoimenpiteen osalta niillä edellä 165–172 kohdassa mainituilla perusteilla, jotka on esitetty vastauksessa ensimmäistä tukitoimenpidettä koskevan kanneperusteen kolmanteen osaan.

Toinen kanneperuste, joka perustuu asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen virheelliseen tulkintaan ja soveltamiseen sekä suhteellisuusperiaatteen ja vilpittömän yhteistyön, oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamiseen (asia T-233/11)

187 Helleenien tasavalta viittaa asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen sanamuotoon ja komission 7.6.2005 päivätyn asiakirjan ”Valtiontuen toimintasuunnitelma – Valtiontukien vähentäminen ja tarkempi kohdentaminen: suunnitelma valtiontuen uudistamiseksi vuosina 2005–2009” (COM(2005) 107 final) sisältöön ja kiistää tuen takaisin perimiseen velvoittavan komission päätöksen laillisuuden sillä perusteella, että komissio ylittää harkintavaltansa rajat ja loukkaa suhteellisuusperiaatetta, vilpittömän yhteistyön periaatetta ja luottamuksensuojan periaatetta. Tältä osin Helleenien tasavalta korostaa, että vaatimus 15,34 miljoonan euron takaisin perimisestä aiheuttaa vaaran siitä, että 850 miljoonan euron suora investointi Kreikkaan keskeytyy, ja rajoittaa siten taloudellista kasvua ja kilpailua sen vahvistamisen sijasta ajankohtana, jona Kreikka on vakavassa talouskriisissä. Komissio on siten tehnyt virheen punnitessaan kilpailun vääristymisen uhkaa suhteessa kyseisten kaivosten toiminnan jatkumisen etuihin ja näin ollen loukannut edellä mainittuja periaatteita.

188 Komissio kiistää nämä väitteet.

189 Aluksi on syytä muistuttaa, että asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sääntöjenvastaista tukea koskevissa kielteisissä päätöksissä komissio päättää, että asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta. – – Komissio ei saa vaatia tuen takaisinperimistä, jos tämä olisi yhteisön lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista.”

190 Lisäksi on syytä muistuttaa, että sääntöjenvastaisen tuen poistaminen perimällä se takaisin on sen sääntöjenvastaisuuden toteamisen looginen seuraus, sillä sääntöjenvastaisesti myönnettyjen tukien takaisinperimisen tarkoitus on mahdollistaa tilanteen palauttaminen ennalleen siten, että tuensaaja menettää edun, jonka se oli todellisuudessa saanut kilpailijoihinsa nähden. Tuen palauttamisella tuensaaja menettää markkinaedun, jonka se oli saanut kilpailijoihinsa nähden, ja tuen maksamista edeltänyt tilanne palautetaan (ks. vastaavasti tuomio 29.3.2012, komissio v. Italia, C-243/10, Kok., EU:C:2012:182, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

191 Tästä takaisinmaksun tarkoituksesta seuraa myös pääsääntöisesti, että poikkeustapauksia lukuun ottamatta komissio ei voi sivuuttaa harkintavaltaansa vaatiessaan jäsenvaltiota perimään takaisin sääntöjenvastaisina tukina myönnetyt rahamäärät, koska tällöin komissio pelkästään palauttaa tilanteen ennalleen (tuomio 9.9.2009, Diputación Foral de Álava ym. v. komissio, T-227/01–T/229/01, T-265/01, T-266/01 ja T-270/01, Kok., EU:T:2009:315, 373 kohta).

192 Siltä osin kuin asiassa on ensinnäkin kyse suhteellisuusperiaatteen loukkaamista koskevasta väitteestä, pitää sinänsä paikkansa, että tämä periaate edellyttää, ettei unionin toimielinten toimilla ylitetä sitä, mikä on asianmukaista ja tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi siten, että jos tarjolla on useita asianmukaisia toimenpiteitä, on käytettävä niistä vähiten rajoittavaa (edellä 191 kohdassa mainittu tuomio Diputación Foral de Álava ym. v. komissio, EU:T:2009:315, 374 kohta).

193 Koska sääntöjenvastaisten tukien takaisinperinnällä pyritään aikaisemman tilanteen palauttamiseen, takaisinperinnän ei kuitenkaan lähtökohtaisesti voida katsoa olevan suhteeton verrattuna valtiontukia koskevien EUT-sopimuksen määräysten tavoitteisiin (ks. edellä 191 kohdassa mainittu tuomio Diputación Foral de Álava ym. v. komissio, EU:T:2009:315, 372 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

194 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on todettava, että Helleenien tasavalta pelkästään viittaa suhteellisuusperiaatteeseen selittämättä, millä tavoin sitä olisi nimenomaisesti loukattu, vaikka edellä 192 ja 193 kohdassa toistetut periaatteet edellyttäisivät erityisen vakuuttavia perusteluja. Tämä väite on

siten jätettävä tutkimatta ottaen huomioon oikeuskäytäntö, jonka mukaan unionin yleisen tuomioistuimen 2.5.1991 vahvistetun työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa edellytetään esitettäväksi ”yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista” ja tällainen vaatimus asetetaan myös kanneperusteen tueksi esitetyille väitteille (ks. vastaavasti tuomio 25.10.2012, Arbos v. komissio, T-161/06, EU:T:2012:573, 22 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), eikä pelkkä unionin oikeuden periaatteeseen vetoaminen mainitsematta niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joihin tämä väite perustuu, täytä työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan vaatimuksia (ks. vastaavasti tuomio 2.9.2009, El Morabit v. neuvosto, T-37/07 ja T-323/07, EU:T:2009:296, 27 kohta).

195 Siltä osin kuin asiassa on toiseksi kyse luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista koskevasta väitteestä, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan mahdollisuus vedota tähän periaatteeseen on kaikilla lainkäytön piiriin kuuluvilla, joille unionin toimielimen toiminnan vuoksi on syntynyt perusteltuja odotuksia, jotka perustuvat toimielimen sille antamiin täsmällisiin vakuutteluihin (ks. tuomio 21.7.2011, Alcoa Trasformazioni v. komissio, C-194/09 P, Kok., EU:C:2011:497, 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tällaisia vakuutteluja ovat, olipa se muoto, jolla niistä on ilmoitettu, mikä hyvänsä, täsmälliset, ehdottomat ja yhtäpitävät tiedot, jotka on saatu sallituista ja luotettavista lähteistä. Kukaan ei sen sijaan voi vedota tämän periaatteen loukkaamiseen, jollei hallinto ole antanut hänelle täsmällisiä vakuutteluja (ks. tuomio 14.2.2006, TEA-CEGOS ym. v. komissio, T-376/05 ja T-383/05, Kok., EU:T:2006:47, 88 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

196 Tästä asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan nojalla erityisesti valtiontukiin sovellettavasta periaatteesta johtuu, että tuensaajan luottamuksensuojaan voidaan vedota sillä edellytyksellä, että tuensaajalla on komission aktiivisten toimien perusteella riittävän täsmällisiä vakuutteluja voidakseen arvioida, ettei toimenpide ole SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea (tuomio 30.11.2009, Ranska ym. v. komissio, T-427/04 ja T-17/05, Kok., EU:T:2009:274, 261 kohta). Jos komissio ei sen sijaan ole ottanut nimenomaisesti kantaa sille tiedoksi annettuun toimenpiteeseen, toimielimen vaikeneminen asiasta ei voi olla valtiontukea saaneen yrityksen perustellun luottamuksen suojan periaatteesta johtuva este tuen takaisinperinnälle (ks. vastaavasti tuomio 11.11.2004, Demesa ja Territorio Histórico de Álava v. komissio, C-183/02 P ja C-187/02 P, Kok., EU:C:2004:701, 44 kohta).

197 Tosin sääntöjenvastaisen tuen saajan mahdollisuutta vedota sellaisiin poikkeuksellisiin olosuhteisiin, joiden perusteella se on voinut perustellusti luottaa tuen sääntöjenmukaisuuteen ja näin ollen vastustaa sen palauttamista, ei voida sulkea pois (ks. vastaavasti tuomio 15.9.1998, BFM ja EFIM v. komissio, T-126/96 ja T-127/96, Kok., EU:T:1998:207, 70 kohta; tuomio 5.8.2003, P & O European Ferries (Vizcaya) ja Diputación Foral de Vizcaya v. komissio, T-116/01 ja T-118/01, Kok., EU:T:2003:217, 201 ja 204 kohta ja edellä 196 kohdassa mainittu tuomio Ranska v. komissio, EU:T:2009:474, 263 kohta).

198 Jäsenvaltio, jonka viranomaiset ovat myöntäneet tuen SEUT 108 artiklassa vahvistettujen menettelymääräysten vastaisesti, ei sen sijaan voi vedota tuensaajien perustellun luottamuksen suojaan vapautuakseen velvollisuudestaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sellaisen komission päätöksen täytäntöön panemiseksi, jolla komissio on määrännyt kyseisen jäsenvaltion perimään tuen takaisin. Tällaisen mahdollisuuden myöntämisellä nimittäin poistettaisiin SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan määräysten tehokas vaikutus, koska kansalliset viranomaiset voisivat tällä tavoin vaarantaa EUT-sopimuksen nojalla tehtyjen komission päätösten tehokkuuden käyttäen perusteena omaa lainvastaista menettelyään (tuomio 20.9.1990, komissio v. Saksa, C-5/89, Kok., EU:C:1990:320, 17 kohta ja tuomio 1.4.2004, komissio v. Italia, C-99/02, Kok., EU:C:2004:207, 21 kohta). Kyseinen jäsenvaltio ei voi vedota samassa tarkoituksessa myöskään oikeusvarmuuden periaatteeseen (tuomio 14.9.1994, Espanja v. komissio, C-278/92–C-280/92, Kok., EU:C:1994:325, 76 kohta).

199 Helleenien tasavallalla ei siten ole oikeutta vedota luottamuksensuojan periaatteeseen vastustaakseen tuen takaisinperintää, koska se on myöntänyt tuen SEUT 108 artiklassa vahvistettujen menettelymääräysten vastaisesti.

200 Siltä osin kuin asiassa on kolmanneksi kyse vilpittömän yhteistyön periaatteen loukkaamista koskevasta väitteestä, SEUT 4 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että tämän periaatteen mukaisesti unioni ja jäsenvaltiot kunnioittavat ja avustavat toisiaan perussopimuksista johtuvia tehtäviä täyttäessään.

201 Vilpittömän yhteistyön periaatteesta on todettu seuraavan, että jäsenvaltion, jolle sääntöjenvastaisten tukien takaisinperintään velvoittava päätös on osoitettu, on toteutettava kaikki asianmukaiset toimenpiteet kyseisen päätöksen täytäntöönpanon takaamiseksi, jotta maksettavat rahamäärät saadaan todella perityiksi (ks. vastaavasti tuomio 29.3.2012, komissio v. Italia, C-243/10, EU:C:2012:182, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tähän periaatteeseen ei sen sijaan voida vedota jäsenvaltion vapauttamiseksi kyseisten tukien takaisinperimisestä.

202 Kuten nimittäin edellä 190 kohdassa on todettu, sääntöjenvastaisen tuen poistaminen perimällä se takaisin on sen sääntöjenvastaisuuden toteamisen looginen seuraus, sillä sääntöjenvastaisesti myönnettyjen tukien takaisinperimisen tarkoitus on mahdollistaa tilanteen palauttaminen ennalleen. Lisäksi komissio on asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan mukaisesti velvollinen määräämään jäsenvaltion toteuttamaan kaikki tarvittavat toimenpiteet sääntöjenvastaisen tuen takaisin perimiseksi, jos se toteaa tuen sisämarkkinoille soveltumattomaksi, paitsi jos takaisinperintä olisi vastoin jotakin unionin oikeuden yleistä periaatetta. Valtiontukia koskevien EUT-sopimuksen määräysten täytäntöönpanossa komissiota ja jäsenvaltioita molemminpuolisesti velvoittavan vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti asianomainen jäsenvaltio on velvollinen myös laskemaan takaisin perittävien tukien täsmällisen määrän (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2014, Kreikka v. komissio, T-52/12, EU:T:2014:677, 197 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

203 Näin ollen on katsottava, ettei Helleenien tasavalta voi vedota vilpittömän yhteistyön periaatteeseen vapautuakseen velvollisuudesta toteuttaa tarvittavat toimenpiteet pannakseen täytäntöön komission päätöksen, jolla se on velvoitettu perimään tuki takaisin.

204 Helleenien tasavalta ei myöskään voi tämän kanneperusteen yhteydessä vedota komission asiakirjaan ”Valtiontuen toimintasuunnitelma – Valtiontukien vähentäminen ja tarkempi kohdentaminen: suunnitelma valtiontuen uudistamiseksi vuosina 2005–2009”. Kuten komissio aiheellisesti huomauttaa, tältä osin on riittävää todeta, että kyseinen asiakirja on ainoastaan valtiontukia koskevan komission politiikan kehittämiseen liittyvä toimintasuunnitelma, joka ei voi velvoittaa komissiota sen soveltaessa SEUT 107 artiklaa ja tämän politiikan täsmällistä toteuttamista varten annettuja muita säädöksiä, kuten ryhmäpoikkeusasetuksia taikka asetuksia pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettävistä tuista, alueellisista investointituista tai työllisyystuista taikka komission hyväksymiä suuntaviivoja ja puitteita.

205 Siltä osin kuin Helleenien tasavalta vetoaa siihen, että sääntöjenvastaisen tuen mahdollinen takaisinperintä saattaisi johtaa tähän valtioon tehtävän suoran investoinnin menettämiseen, on lisäksi katsottava, että jos tällainen seikka pitäisi paikkansa, komissio olisi voinut ottaa sen huomioon arvioidessaan tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille SEUT 107 artiklan 2 ja 3 kohdan taikka aluetukia, ympäristönsuojelutukia tai työllisyystukia koskevien suuntaviivojen nojalla. Helleenien tasavalta ei kuitenkaan millään tavoin väitä komission rikkoneen näitä määräyksiä.

206 Helleenien tasavallan esittämä toinen kanneperuste on kaiken edellä todetun perusteella hylättävä.

Kolmas kanneperuste, joka perustuu perustelujen riittämättömyyteen ja ristiriitaisuuteen sekä SEUT 296 artiklan rikkomiseen (asia T-233/11)

207 Helleenien tasavalta arvostelee riidanalaisen päätöksen perusteluja neljän olennaisen kohdan osalta.

208 Ensinnäkin Helleenien tasavalta katsoo, että komission riidanalaisen päätöksen perustelujen 105–107 kohdassa esittämät perustelut ensimmäisen tukitoimenpiteen olemassaololle ovat riittämättömät, koska komissio ei ole selittänyt, millä tavoin täysin yksityiset varat, jotka Ellinikos Chrysos on maksanut suoraan TVX Hellasille, merkitsisivät Kreikan valtion varojen suoraa tai välillistä vähentymistä, jonka voitaisiin katsoa johtuvan Kreikan valtion menettelystä.

209 Toiseksi Helleenien tasavalta katsoo, että komissio on esittänyt riittämättömät perustelut riidanalaisen päätöksen perustelujen 117 ja 123 kohdassa toisen tukitoimenpiteen olemassaololle ja sille, miksi komissio katsoi veronmaksuvelvollisuuden syntyneen sekä Kassandran kaivosten omistusoikeuden siirrosta maksettavan veron että kyseisten maa-alueiden omistusoikeuden siirrosta maksettavan veron eikä ainoastaan ensiksi mainitun veron osalta, koska komissio on jättänyt ilmaisematta oman näkemyksensä asiasta.

210 Kolmanneksi Helleenien tasavalta vetoaa siihen, ettei komissio ole selittänyt riidanalaisen päätöksen perustelujen 126 kohdassa, mistä syytä vähämerkityksisiä tukia koskevaa sääntöä ei voitu soveltaa erikseen kuhunkin komission määrittelemistä tukitoimenpiteistä.

211 Neljänneksi Helleenien tasavalta arvostelee komissiota ristiriitaisista ja epätäsmällisistä arvioinneista siltä osin kuin on kyse kaivosten arvon arvioimisesta ja asiantuntijalausunnossa esitettyjen arviointien valikoivasta huomioon ottamisesta erityisesti seuraavien seikkojen osalta:

— Olympiasin kaivoskiinteistön negatiivinen arvo, omien arviointien perusteella, jotka ovat tieteellisen tiedon ja ammattietiikan vastaisia siltä osin kuin on kyse kaivostoiminnan harjoittajan mahdollisuudesta pitää kaivos toiminnassa tai poissa toiminnasta siitä riippuen, onko kullan hintataso edullinen vai ei (riidanalaisen päätöksen perustelujen 69 kohta)

— työpaikkojen säilyttämisestä ja ympäristön suojelemisesta ja Stratonin kaivoskiinteistön toimimattomana pitämisestä aiheutuvien kustannusten huomiotta jättäminen, toisin kuin komissio on tehnyt Olympiasin kaivoskiinteistön yhteydessä, vaikka kumpikaan näistä kaivoskiinteistöistä ei ollut toiminnassa riidanalaisen myynnin ajankohtana (riidanalaisen päätöksen perustelujen 77 kohta)

— vuonna 1995 toteutuneen myyntihinnan huomioon ottaminen maa-alueiden arvon laskemiseksi eikä riidanalaisen myynnin kokonaishinnan laskemiseksi (riidanalaisen päätöksen perustelujen 54–57, 86 ja 87 kohta)

— merkityksellisten markkinoiden ja niiden maantieteellisen laajuuden määrittely, kun otetaan huomioon kaivoksissa todellisuudessa tuotettujen metallien ja mineraalien välinen ero.

212 Komissio kiistää Helleenien tasavallan väitteet.

213 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että SEUT 296 artiklassa määrätyn perusteluvelvollisuuden laajuus riippuu kyseessä olevan toimen luonteesta ja sen toteuttamiseen liittyvästä asiayhteydestä. Perusteluissa on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava toimenpiteen toteuttaneen toimielimen päättely yhtäältä siten, että unionin tuomioistuimet voivat valvoa toimenpiteen laillisuutta, ja toisaalta siten, että ne, joita asia koskee, saavat tiedon toimenpiteen perusteista voidakseen puolustaa oikeuksiaan ja tutkia, onko päätökselle asianmukaiset perusteet. Perusteluissa ei tarvitse täsmentää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja siltä osin kuin sitä, ovatko päätöksen perustelut SEUT 296 artiklan mukaisia, tutkitaan paitsi päätöksen sanamuodon myös asiayhteyden ja kaikkien asiaa koskevien oikeussääntöjen suhteen (tuomio 2.4.1998, komissio v. Sytraval ja Brink's France, C-367/95 P, Kok., EU:C:1998:154, 63 kohta ja tuomio 30.11.2011, Sniace v. komissio, T-238/09, EU:T:2011:705, 37 kohta). Erityisesti komissiolla ei ole velvollisuutta ottaa kantaa kaikkiin väitteisiin, joita asianomaiset osapuolet ovat esittäneet sille valtiontukien valvontaa koskevassa menettelyssä. Riittää, että komissio esittää tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka ovat olennaisen tärkeitä päätöksen

rakenteessa (tuomio 1.7.2008, Chronopost ja La Poste v. UFEX ym., C-341/06 P ja C-342/06 P, Kok., EU:C:2008:375, 96 kohta ja tuomio 3.3.2010, Freistaat Sachsen ym. v. komissio, T-102/07 ja T-120/07, Kok., EU:T:2010:62, 180 kohta).

214 Lisäksi on syytä muistuttaa, että perusteluvelvollisuus on olennainen muotomääräys, joka on erotettava perustelujen aineellisesta paikkansapitävyydestä, koska viimeksi mainittu koskee riidanalaisen toimen aineellista lainmukaisuutta (tuomio 22.3.2001, Ranska v. komissio, C-17/99, Kok., EU:C:2001:178, 35 kohta). Tästä seuraa, että koska kantajien väitteiden tarkoituksena on kyseenalaistaa riidanalaisen päätöksen asianmukaisuus nyt kyseessä olevien seikkojen kannalta, jotka on sitä paitsi jo tutkittu käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen perusteen yhteydessä, niiden on katsottava olevan asiaan vaikuttamattomia nyt käsiteltävän kanneperusteen yhteydessä (ks. vastaavasti tuomio 12.12.2006, Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid ja Federación Catalana de Estaciones de Servicio v. komissio, T-95/03, Kok., EU:T:2006:385, 107 kohta).

215 Tästä seuraa ensinnäkin, että vedotessaan riidanalaisen päätöksen perustelujen 106 kohdassa esitettyjen perustelujen riittämättömyyteen Helleenien tasavalta pyrkii todellisuudessa riitauttamaan komission tekemän arvioinnin asianmukaisuuden julkisten varojen käyttöä ja tukitoimenpiteen johtumista valtion menettelystä koskevien edellytysten osalta. Kyseisen väitteen on siten katsottava olevan tehoton nyt käsiteltävän kanneperusteen yhteydessä. Kuten edellä 208 kohdassa todetusta ilmenee, Helleenien tasavalta on joka tapauksessa saanut tietoonsa toteutetun toimenpiteen perusteet voidakseen puolustaa oikeuksiaan ja tutkia, onko päätökselle asianmukaiset perusteet, ja – kuten edellä 146–156 kohdassa todetusta ilmenee – unionin yleisellä tuomioistuimella on ollut mahdollisuus tutkia riidanalaisen päätöksen laillisuus tältä osin. Edellä 213 ja 214 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti on päädyttävä toteamaan, että riidanalainen päätös on tältä osin riittävästi perusteltu.

216 Siltä osin kuin asiassa on toiseksi kyse toisen tukitoimenpiteen olemassaolosta ja perusteista, joiden vuoksi komissio on katsonut maksuvelvollisuuden syntyneen sekä Kassandran kaivosten omistusoikeuden siirrosta maksettavan veron että kyseessä olevien maa-alueiden omistusoikeuden siirrosta maksettavan veron osalta, on syytä huomauttaa yhtäältä, että komissio on riittävästi selittänyt ensin mainitun veron maksuvelvollisuuden syntymisen perusteet viittaamalla kyseisten kaivosten positiiviseen arvoon riidanalaisen myynnin ajankohtana.

217 Toisaalta komissio on ilmoittanut riidanalaisen päätöksen perustelujen 123 kohdassa, että Helleenien tasavalta oli tunnustanut, että kaikista maa-alueiden myynneistä perittiin 7–9 prosentin veroa siitä riippumatta, onko kyse yrityksen omaisuuseristä vai yksityishenkilöiden omaisuudesta. Samassa perustelujen kohdassa komissio on täsmentänyt saaneensa tästä asiasta kaksi kirjettä, joiden tiedot ovat ristiriitaisia ja joista toisen on lähettänyt (veroasioissa toimivaltainen) valtiovarainministeriö ja toisen (kaivosasioissa toimivaltainen) ympäristöministeriö. Komissio on kuitenkin selittänyt huomauttaneensa näistä ristiriitaisuuksista Kreikan viranomaisille saamatta kuitenkaan lopullista vastausta. Näin ollen komissio on nojautunut käytettävissään olleisiin tietoihin ja varsinkin valtiovarainministeriöltä saatuun kirjeeseen, jossa tunnustettiin, että tätä veroa sovelletaan riidanalaiseen myyntiin.

218 Edellä 217 kohdasta ilmenee, että riidanalaisesta päätöksestä ilmenee selkeästi komission päätelmä, jonka nojalla se on ottanut huomioon tietyn verokannan eikä jotain muuta verokantaa, eivätkä päätelmän perustelut siten ole millään tavoin puutteelliset.

219 Siltä osin kuin asiassa on kolmanneksi kyse vähämerkityksisiä tukia koskevan säännön soveltamisesta yhteen kyseessä olevista kahdesta tukitoimenpiteestä, Helleenien tasavalta pyrkii todellisuudessa kyseenalaistamaan tältä osin riidanalaisen päätöksen asianmukaisuuden, jota on jo tarkasteltu edellä 178 kohdassa. Tähän liittyvät Helleenien tasavallan väitteet on siten hylättävä nyt käsiteltävän kanneperusteen yhteydessä.

220 Siltä osin kuin asiassa on neljänneksi kyse väitteistä, joiden mukaan arvioinnit kaivosten arvosta ovat ristiriitaisia ja epätäsmällisiä ja asiantuntijalausunnossa esitetyt arviot on otettu huomioon valikoivalla tavalla, Helleenien tasavallan perustelut ovat tehottomia tämän kanneperusteen yhteydessä, koska Helleenien tasavalta pyrkii kyseenalaistamaan komission arvioinnin asianmukaisuuden. Lisäksi Helleenien tasavallalla on yhtäältä ollut tilaisuus puolustautua tältä osin ja unionin yleisellä tuomioistuimella on toisaalta ollut tilaisuus valvoa päätöksen laillisuutta, kuten edellä 105–109 kohdasta ilmenee. Näin ollen on päädyttävä toteamaan, että riidanalaisen päätöksen perustelujen 75 ja 76 kohdassa esitetyt perustelut ovat riittäviä.

221 Siltä osin kuin on kyse väitteestä, jonka mukaan riidanalaisessa päätöksessä ei ole otettu huomioon Stratonin kaivoskiinteistön ylläpitokustannuksia, Helleenien tasavallan perustelut merkitsevät samaa kuin erityisesti edellä 100 ja 102 kohdassa tarkastellut perustelut, joilla se on riitauttanut Kassandran kaivosten arvon laskennan asianmukaisuuden, joten tämä väite on nyt käsiteltävän kanneperusteen yhteydessä hylättävä tehottomana.

222 Siltä osin kuin on kyse vuonna 1995 toteutuneen myyntihinnan huomioon ottamisesta kyseisten maa-alueiden arvon eikä Kassandran kaivosten kokonaishinnan laskennassa, on todettava, että tällaisella väitteellä pyritään todellisuudessa riitauttamaan komission tekemän arvioinnin asianmukaisuus, jonka osalta on viitattava edellä 90–109 ja 116–130 kohdassa todettuun, joten väite on nyt käsiteltävän kanneperusteen yhteydessä tehoton.

223 Siltä osin kuin asiassa on lopuksi kyse kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvaa vaikutusta koskevasta edellytyksestä, unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että vaikka tuen myöntämisolosuhteista ilmenisi, että tuki on luonteeltaan sellainen, että se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua, komission on ainakin mainittava nämä olosuhteet päätöksensä perusteluissa (tuomio 6.9.2006, Portugali v. komissio, C-88/03, Kok., EU:C:2006:511, 89 kohta ja edellä 165 kohdassa mainittu tuomio komissio v. Italia ja Wam, EU:C:2009:272, 49 kohta).

224 Komissiolla ei kuitenkaan ole ollut velvollisuutta tarkastella tuensaajayrityksen markkinaosuutta kotimaan tai Euroopan markkinoilla eikä kilpailevien yritysten asemaa eikä myöskään kyseessä olevien tavaroiden ja palvelujen vaihdantaa jäsenvaltioiden välillä selostaessaan, millä tavoin tuki vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (ks. vastaavasti tuomio 30.4.1998, Vlaams Gewest v. komissio, T-214/95, Kok., EU:T:1998:77, 67 kohta; tuomio 15.6.2005, Regione autonoma della Sardegna v. komissio, T-171/02, Kok., EU:T:2005:219, 85 kohta ja tuomio 6.9.2006, Italia ja Wam v. komissio, T-304/04 ja T-316/04, EU:T:2006:239, 64 kohta).

225 Kuten nimittäin edellä 169 kohdassa on todettu, komissiolla ei ollut velvollisuutta tarkastella yksityiskohtaisesti metallien todellista tuotantoa tai vientiä riidanalaisen myynnin ajankohtana, koska nyt käsiteltävän edellytyksen arvioimiseksi oli riittävää osoittaa ja perustella, että tuki vahvisti saajayrityksen markkina-asemaa alalla, jolla se aikoi ryhtyä toimimaan, ja komissio on tehnyt tämän riidanalaisen päätöksen perustelujen 110 kohdassa. Näin ollen on katsottava, että riidanalainen päätös on riittävästi perusteltu myös tältä osin.

226 Tässä tarkasteltu kanneperuste on edellä todetuin perustein hylättävä kokonaisuudessaan.

Neljäs kanneperuste, joka perustuu puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen, kantajan menettelyllisten oikeuksien loukkaamiseen, harkintavallan väärinkäyttöön, hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen sekä asian puolueetonta ja huolellista tutkimista koskevan velvollisuuden laiminlyöntiin (asia T-262/11)

227 Tämän kanneperusteen yhteydessä Ellinikos Chrysos väittää ensimmäisellä väitteellään, että sen puolustautumisoikeuksia ja varsinkin oikeutta tutustua asiakirja-aineistoon ja oikeutta tulla kuulluksi sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklaa on loukattu, koska kantelijan henkilöllisyyttä ei ole ilmaistu, vaikka tämä seikka olisi kantajan kannalta tärkeä sen puolustuksen valmistelemiseksi ja tällaisen kantelijan luotettavuuden ja sen mahdollisesti väittämän oikeussuojan tarpeen kiistämiseksi.

228 Toisella väitteellä Ellinikos Chrysos riitauttaa sen, että kreikkalainen kaivostoiminnan seurantajärjestö oikeutettiin osallistumaan hallinnolliseen menettelyyn asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan h alakohdassa ja vakiintuneessa oikeuskäytännössä määriteltynä asianomaisena osapuolena, vaikka tällä järjestöllä ei ole ollut asiassa sellaisia omia intressejä, joihin tuen myöntäminen voisi vaikuttaa.

229 Kolmannella väitteellä Ellinikos Chrysos väittää komission käyttäneen väärin harkintavaltaa, loukanneen hyvän hallinnon periaatetta ja laiminlyöneen velvollisuuden tutkia asia huolellisesti ja puolueettomasti, koska komissio on omaksunut valikoivan, puolueellisen ja mielivaltaisen menetelmän tutkiessaan asianosaisten esittämiä perusteluja siten, että se on vääristänyt kantajan perusteluja ja sivuuttanut tosiseikat. Väitteensä tueksi kantaja viittaa komission 23.2.2011 julkaisemaan lehdistötiedotteeseen, jossa komissio on kantajan mukaan ilmoittanut, että päätös valtiontuen olemassaolon toteamisesta perustui asiantuntijalausuntoon, jossa Kassandran kaivosten arvoksi oli arvioitu 25 miljoonaa euroa, vaikka tämä rahamäärä vastasi komission tekemää arviointia. Kantajan mukaan komissio korjasi kyseistä lehdistötiedotetta ensimmäisen tiedotteen tekstissä mutta laatimatta erillistä oikaisua. Kantaja katsoo lisäksi, että hallinnollista menettelyä johdettiin sääntöjenvastaisella tavalla laiminlyömällä velvollisuus asian tutkimiseen huolellisesti ja puolueettomasti, koska luovutettujen omaisuuserien todellinen arvo jätettiin huomiotta siitä huolimatta, että asiakirja-aineistossa oli riittävät todisteet.

230 Komissio kiistää nämä väitteet.

231 On syytä korostaa, että missään valtiontukien valvontamenettelyä koskevassa säännöksessä ei anneta tuensaajalle erityisasemaa asianomaisten osapuolten joukossa. Valtiontukien valvontamenettely ei myöskään ole sellainen menettely, joka aloitettaisiin tuen saajaa ”vastaan” ja joka edellyttäisi, että tuensaaja voisi vaatia itselleen yhtä laajoja oikeuksia kuin puolustautumisoikeudet sellaisinaan ovat. Vaikkei tuensaajalla ole menettelyssä asianosaisen asemaa, oikeuskäytännössä sille on kuitenkin myönnetty eräitä menettelyllisiä oikeuksia, joiden tarkoituksena on antaa sille mahdollisuus toimittaa tietoja komissiolle ja vedota omiin perusteluihinsa (edellä 130 kohdassa mainittu tuomio Scott v. komissio, EU:T:2003:113, 54 kohta).

232 Kyseisessä oikeuskäytännössä asianomaisille osapuolille annetaan lähinnä komission tietolähteen asema SEUT 108 artiklan 2 kohdan nojalla aloitetussa hallinnollisessa menettelyssä (tuomio 22.10.1996, Skibsværftsforeningen ym. v. komissio, T-266/94, Kok., EU:T:1996:153, 256 kohta ja tuomio 25.6.1998, British Airways ym. v. komissio, T-371/94 ja T-394/94, Kok., EU:T:1998:140, 59 kohta).

233 Kyseessä olevista toimenpiteistä etua saanutta Ellinikos Chrysosia kehotettiin esittämään huomautuksensa, ja sillä on ollut tilaisuus esittää oma näkemyksensä komission ja asianomaisen jäsenvaltion esittämistä seikoista sekä toimittaa komissiolle tietoja, jotka on otettu asianmukaisesti huomioon hallinnollisen menettelyn aikana. Näin ollen on katsottava, että komissio on täysimääräisesti kunnioittanut kantajalle kuuluvia menettelyllisiä takeita.

234 Ensimmäisestä väitteestä, joka koskee kantelijan henkilöllisyyden ilmaisematta jättämistä, on todettava, että – kuten komissio aiheellisesti huomauttaa – ei ole olemassa mitään säännöstä, jossa komissio velvoitettaisiin ilmaisemaan asianomaisille osapuolille kantelijan tai muun tietolähteen henkilöllisyys. Ellinikos Chrysosilla ei siten ole perustetta moittia komissiota menettelyvirheestä tältä osin.

235 Toinen väite, joka koskee kreikkalaisen kaivostoiminnan seurantajärjestön oikeuttamista osallistumaan hallinnolliseen menettelyyn asianomaisena osapuolena, on katsottava tehottomaksi. Tällaisen järjestön hyväksyminen asianomaiseksi osapuoleksi johtuu nimittäin suoraan SEUT 108 artiklan 2 kohdasta, eikä se millään tavoin vaikuta Ellinikos Chrysosin menettelylliseen asemaan eikä sen menettelyllisiin oikeuksiin hallinnollisessa menettelyssä.

236 Kolmannesta väitteestä, jossa komission väitetään käyttäneen väärin harkintavaltaa, loukanneen hyvän hallinnon periaatetta ja laiminlyöneen velvollisuuden tutkia asia huolellisesti ja puolueettomasti, on todettava ensinnäkin, ettei Ellinikos Chrysos kykene osoittamaan perusteluillaan, jotka eivät ole riittävän yksityiskohtaisia, että komissio olisi laiminlyönyt velvoitteitaan noudattaa huolellisuutta ja hyvää hallintotapaa. Asian aineellisoikeudellisesta tarkastelusta nimittäin ilmenee, että komissio on arvioinut asianmukaisesti kaikkien riidanalaisen myynnin kohteena olleiden omaisuuserien arvon, soveltanut yksityinen sijoittaja -arviointiperustetta ja käyttänyt kaikkia käytettävissään olleita tietoja suorittaakseen kyseisen arvon arviointia koskevan tehtävänsä asianmukaisesti.

237 Toiseksi siltä osin kuin komission väitetään käyttäneen väärin harkintavaltaa, on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimenpidettä tehtäessä harkintavaltaa on käytetty väärin ainoastaan, jos objektiivisten, asiaankuuluvien ja yhtäpitävien seikkojen perusteella on selvää, että toimenpide on tehty yksinomaan tai ainakin olennaisilta osin muiden kuin esitettyjen päämäärien saavuttamiseksi tai EUT-sopimuksessa asian käsittelyjärjestykseksi erityisesti määrätyn menettelyn välttämiseksi (ks. tuomio 4.12.2013, komissio v. neuvosto, C-121/10, Kok., EU:C:2013:784, 81 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

238 Tätä koskevat Ellinikos Chrysosin väitteet ovat hyvin yleisluonteisia, eikä niiden tueksi ole esitetty selvitystä. Kantaja tyytyy lähinnä viittaamaan komission 23.2.2011 julkaisemaan lehdistötiedotteeseen sisältyneeseen virheeseen, joka on – kuten kantaja myöntää – sittemmin korjattu kantajan pyynnöstä. Tässä tilanteessa on syytä katsoa, etteivät edellä 237 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä asetetut edellytykset selvästikään täyty käsiteltävänä olevassa tapauksessa.

239 Näin ollen neljäs kanneperuste on hylättävä perusteettomana ja molemmat kanteet on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

240 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on tätä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asiat, ne on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) Asiat T-233/11 ja T-262/11 yhdistetään tuomiota varten.

2) Kanteet hylätään.

3) Asiassa T-233/11 Helleenien tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan ja se velvoitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut.

4) Asiassa T-262/11 Ellinikos Chrysos AE Metalleion kai Viomichanias Chrysou vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan ja se velvoitetaan korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut.

Prek Labucka Kreuschitz

Julistettiin Luxemburgissa 9 päivänä joulukuuta 2015.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta 1

1. Asiaa koskevat tosiseikat 2

2. Merkitykselliset sopimusmääräykset 3

3. Hallinnollinen menettely 4

4. Riidanalainen päätös 5

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset 7

Oikeudellinen arviointi 8

1. Tutkittavaksi ottaminen 8

2. Asiakysymys 10

Yhteenveto kumoamisperusteista 10

Ensimmäinen kanneperuste, joka perustuu SEUT 107 artiklan 1 kohdan ja SEUT 108 artiklan 2 kohdan virheelliseen tulkintaan ja soveltamiseen sekä useisiin virheisiin tuen olemassaoloa koskevien tosiseikkojen arvioinnissa (asiat T-233/11 ja T-262/11) 11

Ensimmäinen tukitoimenpide 11

– Alustavat huomautukset 11

– Kanneperusteen toinen osa, joka koskee edun olemassaoloa koskevaan edellytykseen liittyvää arviointivirhettä 11

– Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka perustuu valtion varojen käyttöä koskevaan edellytykseen liittyvään arviointivirheeseen 23

– Kanneperusteen kolmas osa, joka koskee kilpailun vääristymisen ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvan vaikutuksen olemassaoloa koskevan edellytyksen virheellistä arviointia (asia T-233/11) 25

Toinen tukitoimenpide 27

– Kanneperusteen ensimmäinen osa, joka perustuu edun olemassaoloa koskevan edellytyksen virheelliseen arviointiin (asiat T-233/11 ja T-262/11) 27

– Kanneperusteen toinen osa, joka koskee kilpailun vääristymisen ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvan vaikutuksen olemassaoloa koskevan edellytyksen virheellistä arviointia (asia T-233/11) 28

Toinen kanneperuste, joka perustuu asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen virheelliseen tulkintaan ja soveltamiseen sekä suhteellisuusperiaatteen ja vilpittömän yhteistyön, oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamiseen (asia T-233/11) 29

Kolmas kanneperuste, joka perustuu perustelujen riittämättömyyteen ja ristiriitaisuuteen sekä SEUT 296 artiklan rikkomiseen (asia T-233/11) 31

Neljäs kanneperuste, joka perustuu puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen, kantajan menettelyllisten oikeuksien loukkaamiseen, harkintavallan väärinkäyttöön, hyvän hallinnon periaatteen loukkaamiseen sekä asian puolueetonta ja huolellista tutkimista koskevan velvollisuuden laiminlyöntiin (asia T-262/11) 35

Oikeudenkäyntikulut 36